

dwulet 1939

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 9

SKARBOFERM

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
POLSKICH KOPALŃ SKARBOWYCH
NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA AKCYJNA W KATOWICACH

ADRES: CHORZÓW I, PL. MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 12

ADRES TELEGRAFICZNY: SKARBOFERM-CHORZÓW

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ:

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW

I SIARCZANU AMONU

Z KOPALŃ:

„KRÓL” W CHORZOWIE, „BIELSZOWICE”

I „KNURÓW”

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

wyrabiają oprócz

NAWOZÓW AZOTOWYCH i FOSFOROWYCH

następujące PRODUKTY CHEMICZNE we wszystkich gatunkach
handlowych:

A z o t o w e: Azot
Amoniak skroplony
Wodę amoniakalną chemicznie czystą
Kwas azotowy chemicznie czysty
Kwas azotowy techniczny
Nitrozę
Azotyn sodowy
Saletrę amonową
Saletrę sodową
Saletrę potasową
Salmiak rafinowany
Salmiak sublimowany
Węglan amonu
Siarczan amonu (do celów technicznych)

C h l o r o w e: Chlor ciekły
Kwas solny chemicznie czysty
Ług bielący (podchloryn sodowy)
Herbatox (preparat do tępienia chwastów)
Chlorobenzen
Paradwuchlorobenzen
Ortodwuchlorobenzen
Chloronaftalen
Woskol (wosk syntetyczny)

R ó ż n e: Karbid, Tlen, Wodór, Wapień mielony

Adres dla korespondencji: Z. F. Z. A. Chorzów III

Spółka Akcyjna
do Eksploatacji
Państwowego
Monopolu
Zapałczanego
w Polsce

p o l e c a :

zapałki sztormowe

nie gasnące na wietrze

o r a z

zapałki bridge'owe

TYGODNIK HANDLOWY

niezbędny jest dla
przemysłowców
i hurtowników,

o ile chcą oni

dotrzeć do Kupców
lub znać stan handlu

Numery okazowe na żądanie wysyła
Administracja „Tygodnika Handlowego“
Warszawa, ul. Zielna Nr 50, tel. 545-36

Wycinki z gazet

i czasopism całego świata
w każdej żądanej sprawie

Jaко najlepsze źródło informacji, nie-
zbędne dla wszystkich biur i instytucyj:
państwowych, społecznych, kulturalnych,
przemysłowych i handlowych oraz dla
osób wszelkich zawodów, zbiera i na
zamówienie dostarcza, tudzież załatwia
prenumeraty dzienników i czasopism
Krajowych i zagranicznych

Informacja Prasowa Polska

Dyrekcja i ekspedycja: Warszawa, Bracka 5. Tel. 941-53

Korespondenci we wszystkich stolicach

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
GOSPODARCZA ORGANIZACJA WOJNY — W. SKRZYWAN	1248	CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1258
SYTUACJA KREDYTOWA ROLNICTWA — H. OLSIEN- KIEWICZ	1251	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1259
KRONIKA GOSPODARCZA:		KRONIKA TYGODNIOWA:	
GÓRNICTWÓ I PRZEMYSŁ:		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1260
GÓRNICTWÓ WĘGLOWE	1255	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1260
PRZEMYSŁ NAFTOWY	1169	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
HUTNICTWÓ	1256	Przepisy przejściowe do statutu Banku Polskiego — T. S.	
HANDEL:		PIENIĄDZ I KREDYT	1262
HANDEL WEWNĘTRZNY	1256	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH .	1263
TARGI I WYSTAWY	1257	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1257	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
RYNEK AKCYJNY	1257	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1264

ORĘDZIE PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

OBYWATELE RZECZYPOSPOLITEJ!

Nocy dzisiejszej odwieczny wróg nasz rozpoczął działania zaczepne wobec Państwa Polskiego, co stwierdzam wobec Boga i Historii.

W tej chwili dziejowej zwracam się do wszystkich obywateli Państwa w głębokim przeświadczeniu, że cały Naród w obronie swojej wolności, niepodległości i honoru skupi się dokoła Wodza Naczelnego i Sił Zbrojnych oraz da godną odpowiedź napastnikowi, jak się to już nieraz działo w historii stosunków polsko-niemieckich.

Cały Naród polski, pobłogosławiony przez Boga, w walce o swoją świętą i słuszną Sprawę, zjednoczony z Armią, pójdzie ramię przy ramieniu do boju i pełnego zwycięstwa!

(—) IGNACY MOŚCICKI
Prezydent Rzeczypospolitej

Warszawa, dn. 1 września 1939 r.

GOSPODARCZA ORGANIZACJA WOJNY

W OBLICZU szybko zdążających po sobie wydarzeń politycznych oraz wobec wybuchu wojny korzystną będzie rzeczą zastanowić się nad pewną syntezą nowotworzącej się sytuacji gospodarczej, ustalić sobie pewne myśli przewodnie, ułatwiające zrozumienie procesów gospodarczych, których jesteśmy lub będziemy świadkami i na które w ten lub inny sposób będziemy wpływać lub w których będziemy współuczestniczyć. Czytelnik musi wybaczyć autorowi teoretyczny charakter jego wywodów; „akademickość” rozważań ogólnych na tematy ogólne nie jest tylko jego winą.

Czy z punktu widzenia teorii ekonomiki istnieje wojna jako odrębny fenomen gospodarczy? Pytanie jest to na pozór nonsensowne lub paradoksalne. Niemcy, pochopni do tworzenia nowych dyscyplin naukowych i w dziedzinie ekonomiki zdradzający zawsze brak pogłębienia teoretycznego, uważali za stosowne, oczywiście, i tu stworzyć nową dyscyplinę naukową. Istotna treść tej nowej „nauki” polega jednak na usystematyzowaniu szeregu empirycznych reguł, nie wnosi natomiast nic nowego do samej teorii ekonomiki.

Musimy bowiem zważyć, że nauka ekonomiki mówi o sposobie osiągania pewnych, dla treści tej nauki obojętnych celów za pomocą ograniczonych co do ilości i nadających się do alternatywnego użycia środków. Mówi ona o gospodarowaniu, a akt ten odbywa się zarówno w społeczeństwie epikurejczyków, jak i w społeczeństwie ascetów. W każdym wypadku inne są cele tych społeczeństw, inaczej asceta i epikurejczyk ocenia to samo dobro, lecz stara się każdy z nich tak gospodarować tym, co ma do swojej dyspozycji, aby osiągnąć swoje, tak różne cele. Te ostatnie nadają wartość środkom ich osiągnięcia, które nazywamy dobrami gospodarczymi. Tak więc Minister Zaopatrzenia Wojennego Anglii z czasów wielkiej wojny W. Churchill musiał stwierdzić, że o godz. 11 dn. 11/XI 1918 r. przygotowywany materiał wojenny wraz z zawarciem rozejmu stał się bezwartościowym, zmieniły się bowiem cele, do których dążyło gospodarstwo społeczne Anglii i całego świata.

Gdybyśmy w ślad za Prof. Staley'em, Amerykaninem, powiedzieli, że celem gospodarstwa społecznego totalistycznego jest siła, podczas gdy celem demokracji pokojowej jest dobrobyt ludności, to daliśmy wyraz ocenie celów gospodarowania w tych ustrojach w czasie pokoju, który jakże często można nazywać okresem przygotowania do wojny zaborczej lub defensywnej. Grożąca ewentualność wojny nadaje wartość wszystkim zabiegom przygotowawczym, produkcja „wojenna” jest podejmowana, gdy składy materiału wojennego stają się wartościowymi w wyniku zaktualizowania się celów obronnych. Te jednak cele w ustrojach nietotalistycznych są celami na krótką metę, na dalszą metę gospodarcza aktywność ludzka tutaj zmierza w dalszym ciągu do zapewnienia sobie ciągłości pracy nad pomnożeniem dobrobytu społeczeństw. Bo przecież bezsporny jest fakt, że wysoki poziom gospodarczy, wysoka produkcyjność na głowę ludności, inaczej tzw. potencjał gospodarczy kraju—jest jednym z warunków osiągnięcia celów wojennych, a więc wysoce wydajna gospodarka na odcinku „pokojowego” dążenia do dobrobytu jest

warunkiem skutecznej realizacji celów obronnych, jest warunkiem efektywnej gospodarki, bezpośrednio służącej dla potrzeb armii. Jest to pewnik, który nie daje się obalić, mówi on o konieczności równorzędnego traktowania w każdym posunięciu gospodarczym celów bezpośrednich i celów na dalszą metę. Nie może jednak on przesłaniać nam faktu, że wskutek ograniczonej rozporządzalności czynników wytwórczych powstać musi i powstaje konflikt pomiędzy możliwościami produkcji na cele bliższe i dalsze. A ta ograniczoność pobudza i zmusza do jeszcze bardziej wydajnego gospodarowania, do jeszcze bardziej szerokiego stosowania zasad ekonomiki w życiu codziennym i wszelkich jego szczegółach.

Patrzmy wówczas innymi oczyma na pewne zjawiska, które ocenialiśmy częstokroć ujemnie w czasach pokojowych. Widzimy, że gromadzenie zapasów gotowych produktów w istocie rzeczy stanowi magazynowanie pewnych dóz czynników wytwórczych, brakujących w czasie wojny, import tychże gotowych produktów również stanowi o rozszerzeniu podaży czynników wytwórczych, którymi nie rozporządza się dostatecznie w czasie mobilizacji powstającej.

Do naturalnych bowiem, przyrodniczych, źródeł ograniczonej czynników wytwórczych, których rzadkość dałaby się odczuć i w czasach pokoju przy odpowiednim powiększeniu rozmiarów produkcji, dochodzą źródła sztuczne. Zmiany układu podaży czynników wytwarzania wynikają w konsekwencji wrogich działań na polu gospodarczym i, oczywiście, kroków politycznych i działań wojennych.

Zastanawiając się nad polityką produkcji w czasie wojny i w okresach przygotowania do wojny, nie można nie zanotować jako cechy charakterystycznej tej gospodarki, o celach odmiennych w stosunku do pokojowych, faktu zmiany relatywnego napięcia procesów gospodarczych: stosunki pomiędzy intensywnością tych procesów, np. pomiędzy konsumpcją i oszczędzaniem, produkcją inwestycyjną i konsumcyjną, stosunkiem zapasów do produkcji bieżącej itd., ulegają poważnym zmianom ilościowym, aczkolwiek działanie „praw” ekonomicznych pozostaje zawsze to samo. Te właśnie wypaczenia w ilościowych relacjach stwarzają tak zawodny pozór nieobowiązywania praw ekonomicznych. Tymczasem znany z czasów pokoju mechanizm wzajemnych związków gospodarczych działa w równym stopniu — zmiany ilościowe są tylko odbiciem zmienionych warunków i celów gospodarowania.

Wysuwamy stąd wnioski natury praktycznej: konieczność bardziej wydajnego gospodarowania i bardziej pogłębionego rozumienia procesów gospodarczych, a to w celu właściwej orientacji w tych stosunkach ilościowych zjawisk gospodarczych, które w czasie wojny są odmienne od tych pokojowych, instynktownie nawet przez nas wyczuwanych.

Będąc nawet w zgodzie co do obowiązywania powyższych zasad, w konsekwencji musielibyśmy przyznać, że jest w teorii dopuszczalna dyskusja, czy najbardziej wydajne gospodarowanie osiąga się, postępując w myśl zasad *laissez-faire* czy innymi metodami. Stwierdzić należy, że istnieją teoretycy, którzy bronią stanowiska liberalizmu nawet i w zasto-

sowaniu do gospodarki wojennej (np. Possony), jednak jest jasne, że stanowisko to jest zbyt mało realistyczne, że dążąc do najbardziej wydajnej gospodarki, zwłaszcza w czasie wojennym, należy się liczyć z tym, że warunki rzeczywiste odbiegają od postulowanych i przyjmowanych jako założenie w teorii. Stąd konieczność planowej i świadomej aktywności państwa, jako regulatora stosunków gospodarczych i kierownika aktywności gospodarczej, jest powszechnie uznawana.

Wspólne są zasady wojennej i pokojowej interwencji gospodarczej państwa. Ogólnie rzecz biorąc, walczy się z frykcjami, które tworzą przeszkody dla najbardziej wydajnej produkcji, stara się umniejszyć wpływ ryzyk i utrudnionych przewidywań w zastosowaniu do prywatnych przedsiębiorców. Powstają te problemy w dziedzinie produkcji i spożycia, a więc w dziedzinie gospodarki czynnikami wytwórczymi i produktami gotowymi, odpowiednio też przesuwają się punkt ciężkości polityki gospodarczej od jednych do drugich zagadnień.

Chodzi więc przede wszystkim o usuwanie lub łagodzenie tzw. niedoskonałości rynku przez standaryzację wytworów, zmniejszenie liczby ich gatunków, stworzenie wymiennalności części i produktów różnych fabryk. Zagadnienie standaryzacji surowca jest istotnie ważne, ponieważ jakoś surowca warunkuje w znacznym stopniu technologię procesu przetwórczego, a ten moment nabiera specjalnego znaczenia, gdy produkcja musi być prowadzona przemianem w różnie zlokalizowanych fabrykach, lub gdy produkcja części jest prowadzona w różnie zlokalizowanych fabrykach, a montaż części osobno. Dąży się do usuwania irracjonalnych preferencji konsumenta w stosunku do wyrobów poszczególnych fabryk, co redukuje koszty składowania asortymentów towarowych w handlu i ułatwia planowanie produkcji i dostaw surowca. Standaryzacja produkcji poszczególnego artykułu pozwala na podejmowanie jej w każdym zakładzie wytwórczym danej branży, gdy nie może być ona prowadzona w miejscu pierwotnym produkcji. Ułatwia ona ustalanie się jednolitej ceny na rynku i wskutek tego regulowanie ceny przez powołane do tego władze, gdy potrzeba reglamentacji cen istnieje.

Z chwilą, gdy wskutek standaryzacji produktu zanikają preferencje konsumenta do wytworów poszczególnych fabryk, automatycznie występują trudności tworzenia się zysków monopolistycznych. Znaczenie tego stanu rzeczy wyraża się w tym, że każdy zysk monopolistyczny polega na ograniczeniu produkcji poniżej rozmiarów optymalnych, przy których istniejące urządzenia i czynniki wytwórcze są najlepiej wykorzystane. Posunięcia takie doprowadzają do oszczędności w kosztach i stwarzają możliwość pełnego wykorzystania zdolności wytwórczej czynników produkcyjnych, co jest istotnie ważne w okresach wojny, kiedy odczuwa się braki w rozporządzalnych czynnikach wytwórczych.

W związku z powyższymi założeniami opłaca się częstokroć koncentrować produkcję pewnych wyrobów w najbardziej wydajnie pracujących jednostkach wytwórczych, zmniejszając liczbę producentów danego artykułu, lub niekiedy — wprost odwrotnie — rozdzielać produkcję pomiędzy większą liczbę wytwórców. Koncentracja produkcji może ograniczać się tylko do pewnych części wytworu lub nawet pew-

nych czynności produkcyjnych, które mogą być dokonywane zbiorowo w obrębie określonej branży produkcji. Tak więc opłaca się niewątpliwie koncentrować, na przykład, zakupy surowców przez producentów w spółdzielczych, nie obliczonych na własne zyski instytucjach — centralach zakupu. Są one wówczas, jako monopoliści zakupu, przeciwwagą monopolom podaży, normują stosunki rynkowe i, oczywiście, obniżają sam koszt produkcji. Tworzenie więc takich central zakupu jest ze wszech miar wskazane.

Jest, oczywiście, do pomyślenia organizacja branżowa przemysłu i handlu różnego typu w celu osiągnięcia tego lub innego zespołu celów, dających w ostatecznym rezultacie podniesienie produktywności czynników wytwórczych, którymi rozporządzamy. Nie będziemy tu szczegółowiej precyzować ewentualnie możliwe schematy takiej organizacji, uważamy bowiem, że generalne i schematyczne rozwiązanie nie byłoby ekonomiczne, a więc racjonalne, każdy bowiem przemysł wymaga specyficznych rozwiązań. Organizację pewnych branż pod kątem widzenia ich uaktywnienia należy więc indywidualizować. Prawdą jest bowiem, że istnieją nie dwa lub trzy czynniki wytwórcze, jak praca, kapitał i przyroda, lecz są to tylko trzy główne kategorie jakościowe istniejących w wielkiej liczbie różnorodnych czynników wytwórczych w swej przeważającej części specyficznych. Rzadkość tych czynników wytwórczych występuje właśnie na tle ich specyficzności i dlatego organizacja poszczególnych działów produkcji musi być indywidualizowana.

Myśląc o czynniku pracy, nie należy zapominać o pracy wyższego rzędu — organizacyjnej i przedsiębiorczej. Czynnikiem przedsiębiorczości jest podczas wojny nie mniej ważny niż w czasie pokoju i skierowany we właściwe łożysko oddać może nieocenione usługi sprawie ogólnej. O tym często się zapomina, niestety bowiem, czasem efekt spekulacyjny przesłania prywatnemu przedsiębiorcy cele ogólnogospodarcze, jakie może on osiągnąć na własnym odcinku działalności. Nadanie właściwego kierunku jego inicjatywie i pomoc dla niej drogą wnikliwej współpracy i współdziałania jest wobec tego zadaniem organów polityki gospodarczej państw specjalnie popłatnym w okresie wojny.

Zajmowaliśmy się dotychczas tą ograniczonością czynników wytwórczych, jaka występuje w sposób naturalny w wypadku silnego wzmożenia rozmiarów wytwórczości, mówiliśmy też o lepszym, bardziej ekonomicznym wykorzystaniu istniejących czynników wytwórczych. Z kolei zajmiemy się specyficznymi wojennymi powodami zmniejszenia podaży czynników wytwórczych.

Punktem wyjścia naszych rozumowań będą dwa fakty podstawowe: 1) mobilizacja zdolnych do pracy roczników ludności męskiej i wynikające stąd uszczuplenie podaży pracy, 2) zamknięcie części granic państwowych z powodu wrogich działań i wiążąca się z tym zmiana kierunków wymiany międzynarodowej, lub uszczuplenie jej rozmiarów, co — jak już zaznaczaliśmy — odpowiada uszczupleniu importu czynników wytwórczych w wyrobach gotowych lub zmianie sposobów importowania czynników takiego typu.

W przeciwieństwie do stanu rzeczy w krajach wysoce uprzemysłowionych mobilizacja wojenna ludność

ci może mieć w takich krajach, jak np. Polska, przy znacznym kontyngencie niekwalifikowanych robotników, stosunkowo znacznie mniejsze skutki ujemne. Można zaryzykować twierdzenie, że podaż specyficznej pracy nie ulegnie w takim kraju skurczeniu, substytucja zaś zmobilizowanych niewykwalifikowanych pracowników nie będzie zbyt utrudniona, aczkolwiek oczywiście wymagać będzie pewnego dodatkowego nakładu pracy instruktorskiej i organizacyjnej. Przeciwdziałanie stąd powstającym stratom społecznym należy do tych zadań specjalnych ekonomiki wojennej, o których mówiliśmy już wyżej, rozważając sprawę polityki produkcji.

Z konsekwencji faktu, że zarówno w okresie poprzedzającym działania wojenne, jak i w okresie tzw. białej wojny lub zwykłych działań wojennych występuje odgraniczenie terytorialne stron wojujących — nie zdajemy sobie sprawy w dostatecznym stopniu. Z punktu widzenia ekonomiki jest to poddanie oczystego gospodarstwa społecznego innemu niż w czasie pokoju działaniu określonych organizmów gospodarczych wraz z równoczesnym wyeliminowaniem pewnych dawnych wpływów. Procesy gospodarcze, które siłą działania tzw. prawa kosztów względnych lub komparatywnych wpływają na rentowność ceny i kierunki produkcji, przybierają nowy charakter; następuje w pewnym stopniu zmiana relatywnego poziomu cen i kosztów krajowych i zagranicznych. Powstaje wówczas problem przystosowania się gospodarstwa społecznego do zmienionych warunków, które znajduje swój wyraz zarówno na rynku krajowym jak i w rozmiarach i kierunkach importu i eksportu. Jest zapewne jasne, że nie mówimy w tej chwili o potrzebach przestawiania całej produkcji wewnątrz-krajowej i handlu zagranicznego ze względu na wzmogoną intensywność celów obronnych, staramy się tylko zastanowić się — w oderwaniu od tej zasadniczej kwestii — nad innymi konsekwencjami wojny dla gospodarstwa społecznego.

Elastyczność ustroju gospodarczego i ruchliwość czynników produkcji jest w tym wypadku czynnikiem podobnie decydującym jak w wypadku przestawiania się całej produkcji na cele obronne — z pokojowych. Płynność stosunków wymiennych z zagranicą, tj. łatwość zmiany kierunków i składu handlu zagranicznego w momencie wyjściowym, oczywiście, decyduje o szybkości przystosowania się i znaczeniu tego procesu dla całokształtu gospodarstwa społecznego.

Otóż, ta elastyczność i szybkość przystosowania się jest tym większa, im bardziej rynki surowców i towarów mają charakter doskonałych rynków, a więc m. in. im skuteczniejsza jest polityka gospodarcza państwa, mająca na celu przywracanie rynkom tej doskonałości, o której już wyżej mówiliśmy. Nie chcemy tu bliżej zastanawiać się nad szeregiem konkretnych zagadnień, dotyczących polityki międzynarodowego handlu. W dziedzinie tych zagadnień istotny jest fakt, że w razie zmiany kierunków wymiany zagranicznej ulega zmianie i system cen pozagraniczny, dotyczący dan go państwa, i odpowiednie dostosowanie następuje w dziedzinie układu cen wewnętrzno-krajowego skutkiem zmian, zachodzących na odcinku bilansu płatniczego. Koniecznością gospodarczą bywa stabilizacja wzajemna stosunków wymiennych walut w obrębie poszczególnych grup państw walczących; ma ona znaczenie *Treuga Dei* i ma na celu ułatwienie dostosowania się wzajemnego krajo-

wych systemów produkcji w obrębie izolowanego liniami frontu obszaru sojuszniczego.

To dostosowanie się następuje w imię wspólnego celu — podniesienia możliwości wytwórczych. Istnienie tego wspólnego celu stwarza, że motywy polityczne w umowach handlu międzynarodowego, tak decydujące w wielu wypadkach w czasie pokoju, zanikają, wzmacniają się natomiast motywy czysto gospodarcze. Dlatego tak ważną rzeczą stają się formy handlu zagranicznego, decydujące o płynności wymiany, łatwości wzajemnego dostosowania gospodarzo zjednoczonych silniej niż poprzednio systemów państwowych.

Dodajmy, że istnienie hierarchicznie wyższych celów gospodarowania w czasie wojny zmusza do rewizji zasadniczych kierunków interwencji państwowej, podejmowanej w interesie pewnych grup społecznych, zwłaszcza zaś takich form interwencji, które przez usztywnienie pewnych stosunków i związków gospodarczych miały na celu osiągnąć pewną stabilizację lub zmianę rozdziału dochodu społecznego w postaci np. stabilizacji dochodów pewnych grup społecznych lub pewnych działów gospodarstwa społecznego.

W związku z tym powstaje konieczność rewizji systemu polityki handlu zagranicznego, zwłaszcza na odcinku cel, układów kompensacyjnych i clearingowych.

Liczyć się musimy bowiem z tym, że w układach tych, a głównie clearingowych, występuje w silnym stopniu czynnik monopolizacji, i efekt takich układów odpowiada często bardziej stosunkom politycznym i sił stron kontraktujących niż ich uzasadnionym potrzebom gospodarczym. Inaczej mówiąc, monopolizuje się pewne odcinki wymiany zagranicznej pod kątem widzenia potrzeb kontrahenta, a nie własnych potrzeb. Oczywiście, z chwilą wybuchu wojny umowy handlowe, zbudowane na takich podstawach, podlegają rewizji.

Zakres zagadnień, związanych z postulatem izolacji gospodarczych systemów wojujących, jest niemiernie szeroki choćby dlatego, że międzynarodowy podział pracy i wzajemne powiązania gospodarcze mają zakres o wiele szerszy, niż zazwyczaj przypuszcza się. Powiązania te dotyczą wszelkich elementów życia gospodarczego, poczynając od praw patentowych i ośrodków dyspozycji w dziedzinie produkcji, a kończąc na sieci agentów handlowych itp. obcych siedzibą lub kapitałowo przedsiębiorstw. Stwierdzić jednak należy, że odizolowanie gospodarze przez jedną ze stron wojujących drugiej strony przesądza o wyniku działań wojennych — przynajmniej jeśli chodzi o kraje wysoce uprzemysłowane. Izolacja ta oznacza z przymusową autarkizację w pełnym zakresie, występujące zaś w czasie wojny uszczuplenie podaży czynnika pracy wywołuje z biegiem czasu niemożliwość sprostania zapotrzebowaniu armii i tyłów, a więc szybkie obniżenie potencjalnych możliwości wojennych i produkcyjnych. Skutkiem tego pozornie pomyślna sytuacja gospodarcza przekształca się w szybkim tempie w kryzys, nie dający się opanować własnymi środkami.

Ogólną więc cechą gospodarki w czasie wojny stanowi jej racjonalizacja — większa niż w czasie pokoju. Łagodzenie skutków wysokiego ryzyka ogólne go jest do pomyślenia tylko w warunkach planowania, tj. planującej akcji gospodarczej państwa, współ-

działającej z inicjatywą prywatną. Zyski spekulacyjne są zarówno gromadzone kosztem konsumentów, jak i kosztem producentów innych, stąd czynności państwa, jako arbitra w stosunkach pomiędzy różnymi dziedzinami produkcji, ulegają rozszerzeniu. Organizując produkcję wojenną, musi się dążyć do zabezpieczenia ciągłości produkcji w pozostałych działach wytwórczości.

W tej wielkiej próbie „potencjału gospodarczego”, jaką jest wojna, chodzi o organizację i koordynację

wszelkich wysiłków w celu osiągnięcia maksimum efektu za pomocą minimum środków. Dlatego też nie należy ustawać w pracy nad pogłębieniem analizy potrzeb i nad skutecznością celowych i właściwych metod polityki gospodarczej. Ogólnym hasłem jest podniesienie produktywności pracy osobistej każdego obywatela. Należy więc dbać o warunki, umożliwiające wydobywanie maksimum efektu z rozporządzalnych czynników wytwórczych.

W. Skrzywan

SYTUACJA KREDYTOWA ROLNICTWA

NA tle dalszego pomyślnego rozwoju naszej produkcji przemysłowej, wzmagającego się ruchu inwestycyjnego i wciąż rosnącego spożycia, rozwój sytuacji kredytowej rolnictwa kształtował się w 1938 r. mniej pomyślnie. Działywały w tym kierunku dwa czynniki, występujące po obu stronach—że tak nazwiemy—„rolniczego bilansu kredytowego”. Po jednej stronie tego „bilansu”—w zakresie biernej zdolności kredytowej ubiegających się o kredyt rolników—zaciążył nad sytuacją spadek cen zbóż, po drugiej zaś stronie—w zakresie nasilenia czynnej zdolności kredytowej aparatu finansującego—wpływ hamujący wywarło osłabienie uprzedniej wybitnej płynności, spowodowane m. in. przez dwukrotny odpływ wkładów—w marcu i we wrześniu—związany z międzynarodowymi wypadkami.

W szczególności, jeżeli chodzi o dochodowość warstwatów rolnych, to należy ją określić jako mniej pomyślną w roku 1938 niż w roku poprzedzającym. Bardzo dobre urodzaje zbóż pogłębiły jeszcze zaznaczający się od połowy roku spadek cen na rynkach światowych i w rezultacie przyniosły poważną zniżkę dochodowości w tym dziale. Jednocześnie co prawda w dziale produkcji zwierzęcej zarówno zbyt, jak i ceny kształtowały się pomyślnie.

Wskaźnik konsumpcji wewnętrznej wzrastał w dalszym ciągu, podnosząc się—wg danych Instytutu Badań Koniunktur Gospodarczych i Cen—do 93 wobec 84·7 w 1937 r. Wywóz artykułów roślinnych wzrósł ilościowo (przede wszystkim w dziale wywozu 4 głównych zbóż), spadł zaś wartościowo (do zł 128·9 miln. wobec zł 135·6 miln. w 1937 r.). Natomiast wartość wywozu artykułów produkcji zwierzęcej wzrosła z zł 295·8 miln. w 1937 r. do zł 311·2 miln., osiągając prawie 50% ogólnego wywozu rolnego, i wzrost ten wraz ze wzrostem wywozu drewna przyczynił się do nieznacznego ogólnego wzrostu eksportu rolnego w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. (o ok. 3%).

Zestawienie wskaźników cen, obliczanych przez Instytut Badań Koniunktur Gospodarczych i Cen dla artykułów przemysłowych, nabywanych przez rolników, i dla artykułów rolnych, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników, wskazuje znowu na rozwieranie się „nożyc cen”. Według tych danych ceny artykułów, nabywanych przez rolników, spadły w 1938 r. do 65% cen tych artykułów w 1928 r.—wobec 66·2% w 1937 r., czyli o niecałe 2% (w czym zawiera się wzrost cen maszyn rolniczych o 3% i spadek cen nawozów sztucznych o przeszło 2%). W tym samym czasie ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników, spadły do 43·8% cen tych artykułów w 1928 r.—wobec 49·2% w 1937 r., a więc o prawie 11% (w czym mieści się spadek cen

zbóż o 21%, spadek cen zwierząt rzeźnych o 3% i cen nabiału o 1%).

Należy zaznaczyć, że energiczna akcja interwencyjna Państwa, oparta następnie na wpływach z opłat przemysłowych, w znacznym stopniu hamowała spadek cen. Dzięki premiom wywozowym i szerokiej akcji kredytowo-zastawowej ceny zbóż wykazywały w początkach 1938 r. lekką tylko tendencję spadkową, co umożliwiło rolnikom spłatę zaciągniętych kredytów zbożowych bez większych strat na zbywanym zbożu, następnie zaś w okresie silnego spadku światowych cen ceny krajowe obniżały się wolniej i utrzymywały się na poziomie wyższym od światowego—z tendencją do wzrostu rozpiętości na korzyść cen krajowych, w końcu zaś roku ceny krajowe wykazywały tendencję do stabilizacji na poziomie wyższym od światowego.

Spadek cen zbóż wpłynął na zahamowanie wzrostu dochodowości rolnictwa, którego można było spodziewać się na podstawie obliczeń Państwowego Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, podającego za 1937/38 r. wzrost przychodów gotówkowych w dziale produkcji roślinnej do 54·2, a w dziale produkcji zwierzęcej do 56·5 w stosunku do przeciętnej z lat 1926÷30 przyjętej za 100—wobec odpowiednio 50·9 i 54·1 w 1936/37 r., oraz wzrost rozchodów do 41·0 (w 1936/37 r.—40·9) w odniesieniu również do przeciętnej 1926÷30; stąd wnioszek, że dochód netto z 1 ha ziemi użytkowej wzrósł w 1937/38 r. w porównaniu z 1936/37 r. o niecałe 8%. Liczby te nie obejmują spadku cen z II półroczu 1938 r., wykazują już jednak w porównaniu z 1936/37 r. mniejszą prężność wzrostu zarówno przychodów gotówkowych w obu działach produkcji rolniczej, jak i rozchodów oraz dochodu netto.

Tak więc stwierdzić należy, że jeden z istotnych elementów biernej zdolności kredytowej, jaką jest rentowność produkcji, kształtował się w 1938 r. niepomyślnie. Odnosi się to jednak nie do ogólnej rentowności produkcji rolnej, będącej pewną przeciętną rentowności poszczególnych działów produkcji, lecz do rentowności produkcji zbożowej. Stwierdzenie to jest o tyle ważne, że z punktu widzenia kredytującego chodzi przede wszystkim o to, czy rentowny jest nakład, na który kredyt jest przeznaczony, a dopiero na dalszym planie rozpatrywana jest rentowność innych działów produkcji ubiegającego się o kredyt, o ile naturalnie stanowią one w gospodarstwie poważniejsze źródła dochodu, następnie brane są pod uwagę: ogólny stan warsztatu rolnego, zadłużenie tego warsztatu, przedsiębiorczość produkcyjna rolnika i jego moralność płatnicza. W 1938 r. obniżyła

się, niewątpliwie, zdolność kredytowa rolników, produkujących zboże, wyłącznie lub w przeważającej mierze, natomiast zdolność kredytowa rolników, opierających swoją dochodowość na produkcji zwierzęcej, znacznie wzrosła, gdyż nie tylko rentowność w tym dziale produkcji kształtowała się pomyślnie, lecz i tendencja zwykła cen i rozszerzające się możliwości zbytu na rynkach światowych i krajowym pozwalały spodziewać się dalszej poprawy opłacalności produkcji. Stwierdzenie to jest ważne, gdyż na zbycie artykułów produkcji zwierzęcej opiera swoją dochodowość wielka masa drobnych warsztatów rolnych, dotychczas, jak to niżej wykażemy, niedostatecznie kredytowanych i coraz bardziej swymi ogromnymi, w łącznej sumie, potrzebami kredytowymi wpływających na zmianę kierunku rolniczej akcji kredytowej.

Zadłużenie gospodarstw rolnych, jak wykazują badania ankietowe Wydziału Ekonomiki Rolnej Drobnych Gospodarstw Wiejskich Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, spadło w dalszym ciągu na dz. 1/VII 1938 r. przeciętnie o ok. 4%, w obliczeniu na 1 ha, przy czym spadek ten jest w rzeczywistości większy, gdyż zawiera się w nim wzrost kwoty nowozaciągniętych kredytów, wynoszących na 1 ha o ok. 60% więcej niż w 1936/37 r.

Jeśli zaś chodzi o spłacalność kredytów rolniczych, to dane za 1938 r. pozwalają stwierdzić wysoki jej poziom. W roku tym bowiem zmniejszenie dochodowości warsztatów rolnych zbiegło się ze wzrostem obsługi przedkryzysowych zadłużeń rolniczych. W dn. 1/X 1938 r. przypadła pierwsza spłata kapitałowa (w wys. $\frac{1}{28}$ kapitału dłużnego) od tzw. prywatnych zadłużeń rolniczych, korzystających do tego czasu z ustawowej karencji. Ponadto w roku tym przypadły spłaty kapitałowe od znacznej większości — bo $\frac{2}{3}$ — ogólnej sumy układów konwersyjnych na Bank Akceptacyjny, podczas gdy w 1937 r. niemal 100% ogólnej sumy układów korzystało z karencji kapitałowej. W 1938 r. spośród układów grupy A 25% ogólnej sumy układów w tej grupie korzystało z karencji kapitałowej, od 30% ogólnej sumy układów dłużnicy spłacali rocznie na kapitał $2\frac{1}{2}\%$, a od 45% ogólnej sumy układów spłaty kapitałowe wyniosły 5% rocznie. W grupie B wolne od spłat kapitałowych było 46% ogólnej sumy układów w tej grupie, spłacało $2\frac{1}{2}\%$ rocznie kapitału — 13% ogólnej sumy układów, spłacało 5% kapitału — 37% ogólnej sumy układów, a pozostałe 4% ogólnej sumy układów spłacało na kapitał 10% rocznie. W grupie C wolne było od spłat kapitałowych 42% ogólnej sumy układów w tej grupie, 44% ogólnej sumy układów opłacało na kapitał 10% rocznie, a od pozostałych 14% ogólnej sumy układów opłacano $2\frac{1}{2}\%$ i 20% rocznie.

W tej sytuacji poważniejsze nawet pogorszenie się spłacalności kredytów, udzielonych rolnikom, nie wydałoby się dziwnym. Dane instytucji kredytowych pozwalają jednak stwierdzić w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. wypłacalność rolnictwa niezmienną lub lepszą w kredytach długoterminowych, a w kredytach krótkoterminowych — bardzo dobrą w dziale kredytów nowych, a nieznacznie tylko gorszą w dziale zadłużeń przedkryzysowych. Wg danych sprawozdania Banku Akceptacyjnego z działalności w 1938 r. spłacalność wierzytelności z tytułu układów konwer-

syjnych, w obliczeniu za czas od początku akcji konwersyjnej do końca 1938 r., wynosiła w płatnościach odsetkowych 81.1% należności, podczas gdy dane za czas od początku akcji konwersyjnej do końca 1937 r. wykazywały spłacalność odsetek od układów konwersyjnych w wys. 79.8%. Dane o spłacalności należności kapitałowych za czas od początku akcji do końca 1938 r. wykazują wpłaty zaledwie 51.1% należnych rat kapitałowych, podczas gdy do końca 1937 r., w obliczeniu łącznym ze spłatami przedterminowymi, wykazują 80.5% należności, która to liczba nie daje obrazu właściwej spłacalności (bez spłat przedterminowych). Pogorszenie się spłacalności należności kapitałowych z tytułu układów konwersyjnych w 1938 r. w stosunku do 1937 r. nie ulega w każdym razie wątpliwości; jest ono naturalnym skutkiem ustalania w układach konwersyjnych, w chwili ich zawierania, kwot wierzytelności prze-ważnie znacznie wyższych od pierwotnych należności kapitałowych na skutek doliczania sobie przez instytucje kredytowe wysokich procentów i różnorodnych kosztów, co w rezultacie uczyniło dużą część wierzytelności, objętych układami konwersyjnymi, trudnymi do spłacenia — zwłaszcza, gdy rolnik zadłużony jest ponadto w kredycie długoterminowym. Stwierdzenie tego stanu rzeczy znalazło swój wyraz w ustawie z dn. 28/VI 1939 r. o częściowej zmianie przepisów o uporządkowaniu długów rolniczych, która m. in. przewiduje konwersję na kredyt długoterminowy przedkryzysowych zadłużeń rolniczych — zarówno objętych, jak i nieobjętych układami konwersyjnymi na Bank Akceptacyjny, w wypadku gdy dłużnik jest jednocześnie zadłużony w kredycie długoterminowym. Do czasu więc realizacji postanowień tej ustawy miarodajne dla wypłacalności rolnictwa w dziale zadłużenia, objętego układami konwersyjnymi na Bank Akceptacyjny, będą właściwie liczby spłacalności należności odsetkowych.

Państwowy Bank Rolny notuje w 1938 r. w porównaniu z rokiem poprzedzającym w dziale krótkoterminowych kredytów przedkryzysowych nieznaczne pogorszenie się spłacalności, przekraczającej jednak 80%, w dziale zaś kredytów nowych spłacalność wyniosła $90 \div 98\%$. W dziale kredytów celowych spłacalność popularnych kredytów zbożowych waha się ok. 95%, w kredytach na budownictwo wiejskie dochodzi do 100%.

W dziale kredytu długoterminowego spłacalność kredytów celowych na spłaty rodzinne jest doskonała i wynosi ok. 97%, natomiast spłacalność pożyczek starych w skonwertowanych listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego, jest niższa i wynosi ok. 84%. Spłacalność pożyczek w obligacjach melioracyjnych P. B. R. od czasu przeprowadzenia znacznych redukcji kapitałowych stale się podnosi — ostatnio z 69.6% w 1937 r. do 74.2% w 1938 r. W należnościach Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej zanotowano w 1938 r. wzrost wpływów zarówno w dziale tzw. funduszy czynnych (głównie należności z tytułu pożyczek parcelacyjnych na kupno gruntu, zakredytowanej reszty ceny sprzedażnej z tytułu parcelacji rządowej, należności za scalanie gruntów itp.), jak i tzw. funduszy likwidowanych, na które składają się wierzytelności, przejęte po b. pruskiej Komisji Kolonizacyjnej, należności z tytułu rent oraz wierzytelności b. rosyjskich banków: Szlacheckiego i Włościańskiego.

Ziemstwa kredytowe notują w 1938 r. utrzymanie się spłacalności pożyczek długoterminowych na poziomie w stosunku do 1937 r. niezmiennym.

Stosunkowo dobra spłacalność przedkryzysowych zadłużeń świadczy nie tylko o wysokiej moralności płatniczej rolników — co winnoby znaleźć należyte uznanie w instytucjach kredytowych — lecz pozwala również stwierdzić na przykładach instytucyj, które dostosowały drogą redukcji kapitałowych wysokość długu do zdolności płatniczych rolnika, że jest to jedyna droga upłynnienia zadłużeń przedkryzysowych. Pewna kwota tych zadłużeń — mianowicie tych, których obsługa przekracza możliwości płatnicze obciążonych nimi warsztatów rolnych — jest źle lub czasem wcale nie jest spłacana, wywołując ograniczenia kredytowe w stosunku do innych całkowicie wypłacalnych rolników. Likwidacja tych przerostów w myśl ostatnich zmian w ustawodawstwie oddłużeniowym winna więc pozwolić na ostateczne już zniknięcie zagadnienia oddłużeniowego i zwrócenie tym większej uwagi na nowe potrzeby kredytowe gospodarstw rolnych. Zaspokojenie tych potrzeb, których wielkość i natężenie są powszechnie znane, zależy od kierunku ogólnej polityki kredytowej Państwa, właściwej organizacji i odpowiedniego nastawienia do rolników krajowego aparatu kredytowego, poczynając od instytucyj centralnych, i wreszcie od posiadania przez instytucje finansujące odpowiednich środków pieniężnych. Zagadnienie odpowiedniej rozbudowy kredytu rolnego coraz bardziej wysuwa się na czoło niezbędnych osiągnięć rządowych na najbliższą przyszłość, jak to wynika z oświadczeń przedstawicieli Rządu i uruchamiania (skromnych na razie) kwot na potrzeby kredytowe rolnictwa. Coraz bardziej wyodrębnia się i uzupełnia sieć instytucyj kredytowo-rolniczych, których nastawienie do rolnika-kredytobiorcy musi z natury rzeczy uwzględniać w najszerszej możliwie mierze jego istotne potrzeby i warunki gospodarze. Za pośrednictwem tych instytucyj najbliższych rolnikowi terenowo postulaty rolnicze iść winny do ogniw nadrzędnych i tu natrafić na odpowiednie współdziałanie. Takim postulatem jest np. rozszerzenie transzy kredytów pod zastaw bydła — tak ważnych dla drobnych warsztatów rolnych, opierających swą dochodowość na produkcji zwierzęcej. Przyczyna małego zasięgu tych kredytów, mimo stosowanych dopłat do oprocentowania i zabezpieczenia instytucyj rozprowadzających od strat, spowodowanych upadkiem sztuk zastawionych, leży w braku zainteresowania tymi kredytami instytucyj rozprowadzających, pozbawionych możliwości refinansowania się z tego tytułu w instytucji centralnej. W ten sposób gospodarstwa rolne o kierunku hodowlanym, jeśli nie posiadają dostatecznej ilości zboża pod zastaw, są pozbawione wygodnego kredytu obrotowego. Zaznaczyć się to musiało silnie zwłaszcza w 1938 r., gdy aparat kredytowy, z powodu dwukrotnego odpływu wkładów, zdołał ze znacznym wysiłkiem rozszerzyć swą akcję kredytową głównie na potrzeby wrażliwej produkcji przemysłowej i ruchu budowlanego oraz na sfinansowanie inwestycji.

Oslabienie tempa przyływu wkładów w instytucjach kredytowych nastąpiło po raz pierwszy w marcu i kwietniu, poważniejszy zaś odpływ wkładów miał miejsce we wrześniu 1938 r. Bardzo szybko jednak stan wkładów został wyrównany, a nawet w ostatnim kwartale ub. r. osiągnięta została pewna nadwyżka

dzięki wzrostowi wkładów oszczędnościowych, jak to ilustruje poniższe zestawienie:

Wkłady w instytucjach kredytowych i oszczędnościowych¹⁾

(w milionach złotych)

Instytucje	31/XII 1937		31/XII 1938	
	wkłady oszczędn.	wkłady inne ²⁾	wkłady oszczędn.	wkłady inne ²⁾
P. K. O.	782	256	789	305
Bank Polski	—	294	—	206
B. G. K. (bez lokat K. K. O.)	54	476	53	414
Państw. Bank Rolny	4	174	3	168
Banki komunalne	4	71	5	78
Inne banki i domy bankowe	134	484	155	547
K. K. O.	700	130	748	136
Gminne kasy poż.-oszczędn.	10	—	11	—
Spółdz. kredytowe	288	—	299	11
Centr. Kasa Spółek Roln.	1	10	1	11
Razem:	1 977	1 895	2 064	1 876
Ogółem:	3 872		3 940	

W zestawieniu podane zostały oddzielnie wkłady na książeczki oszczędnościowe, aby wykazać ich przeważający udział w ogólnej sumie wkładów. Wysoki stan wkładów oszczędnościowych, utrzymujący się w instytucjach kredytowych w okresie postępującego ożywienia gospodarczego, świadczy o osłabieniu obrotów na prywatnym rynku kapitałowym, a przewaga wkładów oszczędnościowych nad innymi rodzajami lokat, zwłaszcza przy tendencji pierwszych do wzrostu, a drugich do spadku, świadczy o niewielkim rozwoju obrotu bezgotówkowego, niedostatecznie popularyzowanego przez aparat bankowy. Zwraca uwagę, że z trzech typów zbiornic oszczędnościowych, jakimi są: Poczta Kasa Oszczędności, działająca przez urzędy pocztowe, komunalne kasy oszczędności i spółdzielnie kredytowe, większą prężność w gromadzeniu oszczędności wykazują komunalne kasy oszczędności i spółdzielnie kredytowe, co z punktu widzenia potrzeb kredytowych rolnictwa jest o tyle interesujące, że instytucje te stanowią główne źródła kredytowe dla rolników (zwłaszcza dla gospodarstw włościńskich) i pracują z rolnikami w bezpośrednim kontakcie terenowym.

Wzrost wkładów nie miał w 1938 r. większego wpływu na kształtowanie się akcji kredytowej, gdyż nasilenie akcji kredytowej zbiegło się na wiosnę z odpływem wkładów, ponowny zaś przyływ wkładów nastąpił dopiero w ostatnim kwartale 1938 r.

Mimo to kwota udzielonych kredytów w 1938 r. wzrosła o przeszło 12%, co należy zapisać na dobro instytucyj kredytowych, które w trudnym okresie odpływu wkładów sprostały zadaniom w drodze uruchomienia własnych środków kasowych i szerokiego wykorzystania redyskonta.

(P. zestawienie na str. 1 254)

Jak można z góry przewidywać, powyższemu wzrostowi ogólnej akcji kredytowej nie odpowiadał w 1938 r. równoległy wzrost stanu kredytów rolniczych. Hamujący wpływ na wzrost nowych kredytów rolniczych — poza przyczynami, o których wyżej była mowa, a więc niepomyślną sytuacją na rynku zbożowym i zadłużeniami przedkryzysowymi — musiały mieć również

¹⁾ Liczby wzięte z „Małego Rocznika Statystycznego”, sprawozdań poszczególnych instytucyj oraz sprawozdania Komisariatu Bankowego Ministerstwa Skarbu za 1938 r. Pozycja „inne banki i domy bankowe” obejmuje również oddziały banków zagranicznych, pozycja zaś K.K.O. obejmuje Centralną Małopolską Kasę Oszczędności i Ukraińską Szczadnicę.

²⁾ Termin „inne wkłady” obejmuje: wkłady à vista, rachunki czerkowe, salda kredytowe rachunków bieżących i wkłady terminowe.

Stan kredytów krótko- i średnioterminowych, udzielonych przez instytucje kredytowe i oszczędnościowe¹⁾

(w milionach złotych)

<i>I n s t y t u c j e</i>	1937	1938
Bank Polski (bez dyskonta weksli)	709	1 025
Bank Gosp. Krajowego (bez instyt. finans.) . .	313	316
Państwowy Bank Rolny (bez instyt. kred.) . .	159	157
Pocztowa Kasa Oszczędności	49	46
Centralna Kasa Spółek Roln. (bez spółdz. kred.)	9	11
Inne banki (bez weksli w redysk. i dyskonta akcept. Banku Akcept.) ²⁾	892	925
Komunalne kasy oszczędności	646	685
Gminne kasy pożyczk.-oszczędn.	29	30
Związkowe spółdz. kredytowe	501	523
R a z e m:	3 307	3 718

wspomniane perturbacje pieniężno-bankowe, gdyż instytucje kredytowe chętniej dostarczały krótkoterminowych kredytów przemysłowo-handlowych ze względu na większą ich płynność—w porównaniu z nieco dłuższymi terminowymi kredytami rolniczymi. W tej sytuacji, gdy stan rolniczych zadłużeń przedkryzysowych wykazuje corocznie niewielki, lecz stały spadek, można było spodziewać się w 1938 r. nieznacznego spadku ogólnego stanu kredytów rolniczych. Wniosek taki znajduje potwierdzenie przy próbie zestawienia ogólnego stanu kredytów średnio- i krótkoterminowych, udzielonych rolnikom w 1938 r.

Udział bezpośrednich kredytów rolniczych w kredytach krótko- i średnioterminowych, udzielonych przez instytucje finansowe (w milionach złotych)

<i>I n s t y t u c j e</i>	1938	W tym: bezpośrednie układy konwers.	Kredyty rolnicze w 1937 r.
ogółem	3 718,3	381,4	783,6
Bank Polski	1 024,8	—	—
Bank Gospodarstwa Krajow.	316,4	48,9	52,7
Państw. Bank Rolny	156,5	138,0	143,1
Pocztowa Kasa Oszczędn.	45,9	—	—
Centr. Kasa Spółek Roln.	11,2	11,2	9,2
Inne banki	925,0	87,3	87,3
Powiatowe K. K. O. i Centr. Małop. Kasa Oszczędn.	685,3	140,6	140,6
Miejskie K. K. O.	30,0	34,2	34,2
Gminne kasy poz.-oszczędn.	30,0	30,0	29,1
Spółdzielnie kredytowe	523,2	287,4	287,4
R a z e m:	3 718,3	381,4	783,6

Zestawienie ilustruje niewielki, bo zaledwie sięgający 1%, spadek stanu kredytów rolniczych w 1938 r.

¹⁾ Dane wg sprawozdań instytucyj.

²⁾ Wzięte z „Małego Rocznika Statystycznego” kwoty kredytów: banków komunalnych, banków prywatnych, domów bankowych i oddziałów banków zagranicznych zwiększone o sumy należności z układów konwersyjnych, wzięte ze sprawozdania Banku Akceptacyjnego za 1938 r.

³⁾ W zestawieniu pominięto bezpośrednie kredyty rolnicze Banku Polskiego, który w 1938 r. nie podaje stanu weksli z bezpośredniej podaży rolników. Dane dla P. B. R. obejmują w kredytach rolniczych kredyty krótko- i średnioterminowe, udzielone bezpośrednio rolnikom, spółdzielniom rolniczo-handlowym i rolniczo-wytwórczym, przedsiębiorstwom rolniczo-handlowym i rolniczo-przemysłowym oraz społecznym instytucjom kultury rolnej; dane dla Banku Gospodarstwa Krajowego w kredytach rolniczych obejmują: kredyty krótko- i średnioterminowe, udzielone na rolnictwo i hodowlę, handel rolny oraz spółdzielniom rolniczo-handlowym. Liczby kredytów rolniczych dla banków prywatnych, komunalnych kas oszczędności i spółdzielni kredytowych za lata 1937 i 1938 wzięte — w braku danych instytucyjnych — z obliczenia stanu krótkoterminowych pożyczek, udzielonych rolnikom przez instytucje kredytowe na dz. 1/VII 1938 r., przy założeniu, że kwota kredytów rolniczych w tych instytucjach była w 1937 r. taka sama jak w 1938 r. (w rzeczywistości była prawdopodobnie wyższa, gdyż spadek zadłużenia przedkryzysowego nie został wyrównany wzrostem nowych kredytów rolniczych).

w porównaniu z 1937 r. oraz także zmniejszenie się udziału kredytów rolniczych w ogólnej kwocie udzielonych kredytów. Uderzający jest jednak niewielki (ok. 21%) i stale spadający udział kredytów rolniczych w ogólnej kwocie kredytów oraz stosunek ogólnej sumy bezpośrednich układów konwersyjnych do ogólnej sumy kredytów rolniczych. Liczby te wskazują, że kredytów nowoudzielonych rolnictwu jest mniej niż 50% w ogólnej kwocie kredytów rolniczych — jeśli uwzględnić, że nie wszystkie rolnicze długi przedkryzysowe w kredycie zorganizowanym objęte zostały układami na Bank Akceptacyjny. W istocie kredyty nowe, do których zaliczamy pożyczki, zaciągnięte po dn. 1/VII 1932 r., stanowią zaledwie 27% ogółu kredytów rolniczych, jak to wynika z obliczenia stanu krótkoterminowych kredytów, udzielonych rolnikom na dz. 1/VII 1938 r. W pozostałej kwocie kredytów „starych”, tj. zaciągniętych przed dniem 1/VII 1932 r., stanowiących więc 73% ogółu kredytów rolniczych, mieszczą się należności, objęte układami konwersyjnymi, stanowiące 53%, oraz należności pochodzenia sądowego, wątpliwe itp., stanowiące 10% ogółu kredytów rolniczych, wreszcie 10% ogółu kredytów rolniczych stanowią należności nieskonwertowane. Podstawiając powyższe dane procentowe do naszego zestawienia, otrzymamy wg stanu na koniec 1938 r. (w miln. zł):

Kredyty nowe — 210
Kredyty stare — 568

W powyższych objętych układami konwersyjnymi zł 381 miln. jest nieskonwertowanych zł 109 miln. i nieskonwertowanych należności pochodzenia sądowego, wątpliwych itp. zł 78 miln.

Zestawienie tych liczb jest dostateczną ilustracją potrzeby znacznego rozszerzenia akcji kredytowej dla rolnictwa, które jeśli nie liczyć zadłużenia przedkryzysowego, podlegającego stałej likwidacji, korzysta w zakresie kredytu krótkoterminowego z kwoty zł 210 miln., stanowiącej niecałe 7% ogółu kredytów, udzielonych przez instytucje kredytowe — wg stanu na koniec 1938 r.

W stanie rolniczych kredytów nowych, jak wynika z wyżej wspomnianych obliczeń stanu krótkoterminowych kredytów rolniczych na dz. 1/VII 1938 r., gospodarstwa wiejskie grupy A, do których zalicza się olbrzymia większość gospodarstw drobnych, uczestniczą w przeszło 80%, natomiast w stanie rolniczych kredytów przedkryzysowych udział gospodarstw wiejskich grupy A wyraża się liczbą około 50%. Świadczy to o przesuwaniu się kierunku rolniczej akcji kredytowej na korzyść mniejszych gospodarstw rolniczych, których dotychczasowy udział w ogólnej kwocie kredytów rolniczych był w porównaniu z udziałem gospodarstw folwarcznych nieproporcjonalnie niski — zarówno w stosunku do obszaru gruntów jak i wielkości produkcji. Na podstawie tych samych obliczeń stanu kredytów rolniczych na dz. 1/VII 1938 r. stwierdzić można jednocześnie zwiększanie się ilości pożyczek rolniczych, gdy bowiem na stan krótkoterminowych zadłużeń przedkryzysowych składa się ok. 626 tys. pożyczek, w czym 609 tys. pożyczek gospodarstw grupy A, to na prawie 3-krotnie niższą kwotę kredytów, udzielonych po dn. 1/VII 1932 r. — składa się 849 tys. pożyczek, w czym 840 tys. pożyczek gospodarstw grupy A.

Ta obserwowana w okresie pokryzysowym tendencja do objęcia akcją kredytową w pierwszym rzędzie mniejszych gospodarstw wiejskich wywołana jest nie tylko silnym napięciem potrzeb kredytowych kilkumilionowej masy gospodarstw drobnych, lecz — zwłaszcza w ostatnich latach — świadomym wysiłkiem polityki rządowej do zwiększenia kwoty obrotowych kredytów rolniczych dla gospodarstw grupy A w drodze uruchamiania kredytów na określone cele gospodarcze z funduszy rządowych, bądź kredytów interwencyjnych, korzystających z pomocy odsetkowej Skarbu Państwa, jak to ma miejsce z kredytami zbożowymi. Kredyty celowe i interwencyjne, jakkolwiek zamykające się dotychczas w skromnych kwotach, stanowią w ogólnej sumie nowych kredytów rolniczych poważną pozycję, bo przeszło 25%:

	1937		1938	
	liczba pożyczek	suma mln. zł	liczba pożyczek	suma mln. zł
Krótkoterminowe kredyty pod zastaw zbóż i ziemniaków:				
rejestrowe	2 617	31.1	2 764	32.4
zaliczkowe	58 643	10.6	76 213	13.8
Krótkoterminowe kredyty dla gospodarstw, dotkniętych klęskami żywiołowymi		6.7		5.1
Średnioterminowe kredyty na budownictwo wiejskie	18 401	4.7	15 240	4.7
	79 661	53.1	94 217	56.0

Do kredytów celowych zaliczają się również rządowe długoterminowe kredyty na spłaty rodzinne, mające za zadanie przeciwdziałać rozdrobnieniu drobnym, lecz żywotnym gospodarstw rolnych przez działy rodzinne, a zwiększające przy tym ogólną kwotę rolniczych kredytów długoterminowych, kształtującą się równie niekorzystnie dla rolnictwa w stosunku do ogólnej kwoty kredytów długoterminowych jak to ma miejsce w kredycie krótkoterminowym (w miln. zł):

Instytucje	1937		1938	
	ogółem	rolnicze	ogółem	rolnicze
I. Kredyty emisyjne:				
Bank Gospodarstwa Kraj. (wraz z emisjami b. Polskiego Banku Kraj.)	906.4	54.3	936.4	51.4
Państwowy Bank Rolny	214.9	214.9	209.3	209.3
Towarzystwa kredyt. ziem.	389.4	389.4	390.1	390.1
Wileński Bank Ziemski	80.3	80.3	79.5	79.5
Inne instyt. emisyjne	426.5	—	434.3	—
Razem:	2 017.5	738.9	2 049.6	730.3
II. Kredyty gotówkowe:				
Bank Gospodarstwa Kraj. (dział handl. bez inst. fin.)	172.6	8.2	190.3	8.8
Dział operacji ze Skarbem Państwa—bez inst. finans.	647.1	—	826.1	7.7
Państwowy Bank Rolny: pożyczki z fund. administracyjnych	665.7	658.9	675.9	669.6
Razem	1 485.4	667.1	1 692.3	€78.4
Ogółem:	3 502.9	1 406.0	3 741.9	1 408.7

Udział rolniczych pożyczek długoterminowych w ogólnej kwocie kredytów emisyjnych wyniósł w 1938 r. 36% — wobec 37% w 1937 r., w ogólnej zaś kwocie kredytów długoterminowych — po uwzględnieniu kredytów gotówkowych — udział rolnictwa wyniósł w latach 1937 i 1938 ok. 40%. Lekko zarysowująca się tendencja spadkowa udziału rolniczego w obu działach kredytu długoterminowego jest już objawem wyraźnie niepomyślnym, gdyż zarówno pilne potrzeby kredytowe rolnictwa w tym zakresie jak i istniejąca dysproporcja między kwotami kredytów długoterminowych, udzielanych rolnictwu i innym działom gospodarstwa narodowego — raczej uzasadniałyby poważny wzrost udziału rolniczego. Projektowana w b. r. nowa emisja kredytowa w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego miała zapoczątkować zmianę sytuacji na odcinku rolniczego kredytu długoterminowego.

H. Olsienkiewicz

KRONIKA GOSPODARCZA

Ś. P. ANTONI WIENIAWSKI. — W dn. 28/VIII b. r. zmarł jeden z wybitniejszych działaczy na polu finansowym i rolniczym ś. p. Antoni Wieniawski.

W roku 1918 w pierwszym gabinecie Antoniego Ponikowskiego (27/II ÷ 4/IV 1918 r.) ś. p. Wieniawski był Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Skarbu, którego przez pewien czas był Kierownikiem.

W latach 1921 ÷ 26 był członkiem Komitetu Ekonomicznego Ligi Narodów. W 1922 r. na konferencji w Genui przewodniczył delegacji polskiej.

Ś. p. Wieniawski był odznaczony Komandorią z gwiazdą orderu Odrodzenia Polski.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

NACZELNA ORGANIZACJA PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO

Minister Przemysłu i Handlu rozporządzeniem z dn. 28/VIII b. r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Skarbu, powołał do życia przymusowe zrzeszenie przedsiębiorstw węglowych i ich związków pod nazwą „Naczelna Organizacja Przemysłu Węglowego”. Celem powołanej organizacji jest normowanie produkcji oraz zbytu węgla

w kraju i za granicę. Zrzeszać ona będzie wszystkie przedsiębiorstwa węglowe, zajmujące się produkcją węgla kamiennego i brunatnego, brykietów węglowych i koksu, oraz te przedsiębiorstwa, które trudnią się sprzedażą tych produktów w zastępstwie biur sprzedaży przedsiębiorstw, wytwarzających je. Do tej ostatniej grupy zaliczać się więc będą wspólne biura sprzedaży, koncerty oraz spółka „Paliwo”.

Członkami Naczelnej Organizacji Przemysłu Węglowego — w myśl wydanego rozporządzenia — stają się następujące związki przedsiębiorstw węglowych: 1) Unia Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego.

czego w Katowicach, 2) Rada Przemysłowców Górniczo-Hutniczych Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie, 3) Polska Konwencja Węglowa w Katowicach, 4) Związek Pracodawców Górnośląskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego w Katowicach, 5) Rada Zjazdu Przemysłowców Górniczych i Hutniczych Zagłębia Dąbrowskiego w Sosnowcu.

Rozporządzenie powyższe weszło w życie z dniem 30/VIII b. r.

Naczelna Organizacja Przemysłu Węglowego posiada osobowość prawną ze statutem, nadanym przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Kontrolę działalności powołanej organizacji sprawuje Minister Przemysłu i Handlu.

Zadania, powierzone Naczelnej Organizacji Przemysłu Węglowego, wykonywa ta organizacja bądź sama, bądź też za pośrednictwem zrzeszonych w niej związków i przedsiębiorstw.

Do czasu utworzenia Naczelnej Organizacji Przemysłu Węglowego zadanie jej spełnia powołany przez Ministra Przemysłu i Handlu Komitet Organizacyjny Naczelnej Organizacji Przemysłu Węglowego.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

SYTUACJA PRZEMYSŁU NAFTOWEGO W LIPCU 1939 R.

Wydobycie ropy naftowej w lipcu 1939 r. wynosiło 43 916 t brutto (w czerwcu 43 265 t), mianowicie (w tonach): w okr. jasielskim 12 800 (12 902), drohobyckim 27 016 (26 430) i stanisławowskim 4 100 (3 933). Z tych ilości—na ropę marki boryslawskiej przypadło 20 115 t (19 680) i na marki specjalne 23 801 t (23 585).

Gazów ziemnych wydobyto 53 944 tys. m³ (53 478), mianowicie (w tys. m³): w okr. jasielskim 21 637 (21 636), drohobyckim 27 052 (26 226) i stanisławowskim 5 255 (5 616).

Cena ropy boryslawskiej, zakupywanej przez „Polmin”, wynosiła bez zmiany zł 1 725 za 1 cyst. 10-tonową.

Za gaz ziemny w Boryslawiu płacono gr 4-30 za 1 m³ (4-37).

Czynnych było w lipcu 865 (866) kopalń ropy i gazów ziemnych, zatrudniających 11 000 (10 929) robotników.

Nowych otworów uruchomiono 42 (40).

Ruch terenowy wykazał w dalszym ciągu silne ożywienie w powiatach: przemyskim, mościckim i jarosławskim.

Rafinerie olejów mineralnych przerobiły w miesiącu sprawozdawczym 47 010 t ropy (w czerwcu 50 431 t).

Produkcja wytworów naftowych wyniosła ogółem 46 758 t (50 185).

Wyprodukowano w lipcu (w tonach): benzyny i gazoliny 13 782, nafty 11 410, olejów gazowego, opałowego i lekkich 9 663, olejów smarowych 4 636, parafiny 1 772, asfaltu 3 109 oraz innych produktów naftowych 2 386.

Wysłano z rafinerji i gazolinariń z przeznaczeniem dla spożycia krajowego ogółem 36 776 t różnych produktów naftowych (32 203), w tym (w tonach): benzyny i gazoliny 12 857, nafty 6 230, olejów gazowego, opałowego i lekkich 7 553, olejów smarowych 3 973, parafiny 856, asfaltu 4 338 oraz innych produktów naftowych 969.

Wysłano z rafinerji z przeznaczeniem na eksport oraz na pokrycie zapotrzebowania bunkrów w Gdyni i W. M. Gdańska ogółem 2 197 t

różnych produktów naftowych (1 713), w tym (w tonach): benzyny 532, nafty 314, olejów gazowego, opałowego i lekkich 544, olejów smarowych 328, parafiny 345, asfaltu 82 oraz innych produktów naftowych 52.

Zapasy produktów naftowych w rafineriach i gazolinarniach wynosiły w dn. 31/VII b. r. ogółem 202 593 t różnych produktów naftowych (w dn. 30/VI 195 859), w tym (w tonach): benzyny i gazoliny 36 239, nafty 31 229, olejów gazowego, opałowego i lekkich 17 302, olejów smarowych 52 713, parafiny 3 863, asfaltu 14 002 oraz innych produktów naftowych 47 245.

Gazolinarnie przerobiły w lipcu 23 310 tys. m³ gazu (22 901). Otrzymano gazoliny 3 561 t (3 510). Wysłano do rafinerji celem domieszczenia do benzyn ciężkich 3 044 t (3 180) oraz na inne zapotrzebowania krajowe 491 t (453). Eksportu gazoliny w lipcu—podobnie jak i w czerwcu—nie było. Zapasy gazoliny w zakładach gazolinowych wynosiły w dn. 31/VII 516 t (w dn. 30/VI 498).

Płynnych gazów naftowych wyprodukowano w lipcu 170 t (198), wysłano na zapotrzebowanie rynku krajowego 135 t (146) oraz za granicę 15 t (13). Zapasy w zakładach wynosiły w dn. 31/VII b. r. 110 t (w dn. 30/VI 113).

W lipcu czynnych było ogółem 54 zakładów przeróbki ropy (rafinerji i gazu (gazolinarni), zatrudniających 3 663 robotników (w tym gazolinarnie 379).

Zapasy ropy w rafineriach wynosiły w dn. 31/VII b. r. 21 792 t (w dn. 30/VI 25 633).

HUTNICTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA ŻELAZNEGO W LIPCU 1939 R. przedstawia się—według danych tymczasowych—następująco (w tonach):

	Czerwiec		Lipiec	
	1939	1939	1939	1938
Surówka	113 997	114 232	72 260	
Stal	182 097	161 955	121 887	
Wytwory walcowniciane .	119 374	117 552	91 518	
Rury żelazne i stalowe .	10 115	8 619	6 284	

Jak wynika z powyższego zestawienia, wytwórczość surówki w lipcu b. r. lekko wzrosła w stosunku do wytwórczości czerwcowej, spadła zaś—wytwórczość stali, wytworów walcownicianych i rur.

Stan zamówień wewnętrznych, przydzielonych hutom przez Syndykat P. H. Ż., przedstawiał się następująco (w tonach):

	Czerwiec		Lipiec	
	1939	1939	1939	1938
Zamówienia rządowe .	15 062	12 229	7 472	
„ prywatne .	44 170	59 975	51 010	
Razem:	59 232	72 204	58 482	

HANDEL

HANDEL WEWNĘTRZNY

ZARZĄDZENIE W SPRAWIE CEN PRZEDMIOTÓW POWSZEDNIEGO UŻYTKU.

—W dn. 30/VIII b. r. Pan Minister Rolnictwa i Ref. Roln. wydał zarządzenie do wojewodów, starostów i prezydentów miast wydziałonych, w którym: 1) ponowił zakaz podwyższania bez uprzedniej zgody władz centralnych cen przedmiotów powszedniego użytku, a więc artykułów żywności, jak wszelkiego pieczywa, mięsa i jego przetworów, soli, cukru itp., oraz mydła, nafty, węgla i in.; 2) zarządził, aby wszyscy sprzedawcy detaliczni artykułów żywności na okres 15 dni, począwszy od dn. 1/IX b. r., wywiesili w oknach wystawowych wykazy produktów, znajdujących się w sprzedaży, ze wskazaniem ich cen oraz produktów chwilowo brakujących, ze wskazaniem terminu podjęcia ich sprzedaży w detalu.

Nawet chwilowy brak towaru musi być uzasadniony, powody jego będą skrupulatnie badane przez władze, które będą usuwały niezawinione przez kupców przyczyny chwilowych braków, o ile jednak

jedyną ich przyczyną będzie niedostateczna staranność i zapobiegliwość sprzedawcy, lub — co gorzej — jego zła wola, będą w stosunku do winnych stosowały jak najsurowsze konsekwencje karne.

W akcji tej władze niewątpliwie spotkają się z jak najwyższym współdziałaniem szerokich rzesz kupiectwa, które w masie swej jest nie tylko rzetelne, ale i obywatelskie, a w chwili obecnej ze zdecydotowanie zadokumentować, iż dało swoim wysiłkiem cenny wkład dla wzmocnienia odporności i siły własnego kraju, wobec brutalnej agresji.

Aby ułatwić zarówno kupiectwu, jak i ludności stały kontakt z władzami powołanymi do czuwania nad spokojnym przebiegiem spraw, związanych z zaopatrzeniem ludności w produkty spożywcze, we wszystkich województwach, powiatach oraz miastach wydziałonych powołani zostaną przez lokalne władze aprowizacyjne specjaliści delegaci, których nazwiska, miejsce urzędowania, numer telefonu i zakres pracy podane zostaną do publicznej wiadomości przez miejscową prasę.

TARGI I WYSTAWY

WYSTAWA PRZEMYSŁÓW
FERMENTACYJNYCH I CHŁODNICTWA

Dn. 15/VIII b. r. w nowym gmachu Politechniki Warszawskiej w al. Niepodległości otwarto Wystawę Przemysłów Fermentacyjnych i Chłodnictwa, zorganizowaną przez Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, Izbę Przemysłowo-Handlową i Komitet Chłodnictwa przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Przemówienia inauguracyjne wygłosili PP.: Prof. Antoni Ponikowski, Inż. Piotr Drzewiecki oraz Prezes Komitetu Chłodnictwa Inż. Jan Rogowicz.

Otwarcia wystawy dokonał Pan Wiceminister Przemysłu i Handlu Mieczysław Sokółowski.

Wystawa obejmuje m. in. działy: gorzelnictwa, młczarstwa, przetworów mięsnych, drożdżarstwa, słodownictwa, chłodnictwa rybnego, warzyw i owoców, piekarstwa, dział surowców zastępczych, produkowanych w Polsce, i in.

II WYSTAWA RADIOWA

Dn. 26/VIII b. r. w gmachu Polskiej YMCA w Warszawie odbyło się otwarcie II dorocznej Wystawy Radiowej. Na uroczystość tę przybył Pan Podsekretarz Stanu w Min. Przemysłu i Handlu Adam Rose oraz PP.: Naczelnik Lisowski z Min. Skarbu, Dyrektor Naczelny Polskiego Radia K. Libicki, Prezes Społecznego Komitetu Radiofonizacji Kraju Pos. E. Wagner, Prezes Związku Przemysłu Radiotechnicznego R. Rudniewski, przedstawiciele sfer przemysłowych, prasy i zaproszeni goście.

Na wstępie wygłosił przemówienie P. Pos. Wagner, który stwierdził m. in., że wystawa jest nie tylko wyrazem postępu w dziedzinie technicznej, lecz i siły twórczej, którą rozbudził Marszałek Piłsudski, a którą obecnie realizuje cały Naród pod przewodnictwem Prezydenta Rzplitej oraz Marszałka Śmigłego-Rydza. Na zakończenie swego przemówienia P. Pos. Wagner zwrócił się do P. Wiceministra Rosego z prośbą o dokonanie symbolicznego aktu otwarcia wystawy.

P. Wiceminister Rose w przemówieniu swym podniósł, że otwarcie w obecnej chwili wystawy radiowej jest nawskroś pokojową manifestacją społeczeństwa. Wystawa jest obrazem niezwykłego postępu Polski na polu radiofonii. Przemysł radiowy, którego obrót w początkach sięgał zaledwie kwoty zł 5 miln., obecnie osiąga zł 65 miln. Mimo olbrzymiej konsumpcji import do Polski sprzętu radiowego zmalał tak dalece, że Polska jest dziś krajem niemal zupełnie samowystarczalnym. Wystawa radiowa jest jedną z manifestacji siły polskiej i na tym przede wszystkim polega jej doniosłe znaczenie.

Kończąc przemówienie, P. Wiceminister Rose życzył przemysłowi radiowemu pomyślnego rozwoju.

Następnie P. Wiceminister Rose dokonał przecięcia wstęgi, poczem odbył się krótki pokaz telewizji, połączony z przemówieniem P. Dr M. Stępowskiego.

Po pokazie odbyło się zwiedzanie wystawy.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

BOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 14 ÷ 26/VIII 1939 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	14 ÷ 19/VIII	21 ÷ 26/VIII	Różnica %
Pszennica			
Warszawa . . .	20'81	20'81	—
Poznań	18'25	18'25	—
Lwów	18'32½	18'12½	— 1'1
Średnia	19'12	19'06	— 0'4
Żyto			
Warszawa . . .	13'00	13'00	—
Poznań	12'62½	12'37½	— 2'0
Lwów	12'52½	13'12½	+ 4'7
Średnia	12'71½	12'83	+ 0'9

O w i e s

Warszawa . . .	16'10	15'75	— 2'2
Poznań	13'50	13'75	+ 1'8
Lwów	14'97½	14'87½	— 0'7
Średnia	14'85	14'79	— 0'5

Jęczmień zwykły

Warszawa . . .	16'62½	16'25	— 2'3
Poznań	15'87½	15'51	— 2'3
Lwów	16'00	15'37½	— 3'9
Średnia	16'17	15'71	— 2'9

—W okresie sprawozdawczym (od 21 do 26 sierpnia) na rynku zbóż i przetworów utrzymywała się tendencja ustabilizowana. Na giełdzie warszawskiej zniżkowały jedynie (w zł na 100 kg): wszystkie 3 standarty jęczmienia o 0'75 oraz wszystkie 3 rodzaje otrąb pszennych z przemiału standartowego i otręby żytnie z przemiału standartowego o 0'25. Na giełdzie poznańskiej zniżki notowań wykazały: żyto zł 0'25 i oba rodzaje I gat. mąki żytniej zł 0'50—wszystko na 100 kg.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 21 631 t, w tym 9 833 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 20 796 i 7 069).

Warszawa.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista bez notowań,—jednolita 20'75 ÷ 21'50,—zbierana 20'25 ÷ 20'75, żyto I standart 12'50 ÷ 13'50,—II standart bez notowań, jęczmień browarny bez notowań,—I standart 16'00 ÷ 16'25 (16'75 ÷ 17'00),—II standart 15'75 ÷ 16'00 (16'50 ÷ 16'75),—III standart 15'50 ÷ 15'75 (16'25 ÷ 16'50), owies I standart z 1939 r. 16'00 ÷ 16'50,—II standart z 1939 r. 15'00 ÷ 15'50,—I standart bez notowań,—eksportowy 478 ÷ 488 grl bez obrotów,—II standart bez notowań, mąka pszenna: I gat. 0 ÷ 30% 41'50 ÷ 42'50,—I gat. 0 ÷ 35% 39'50 ÷ 40'50,—I gat. 0 ÷ 50% 36'50 ÷ 39'50,—I gat. 0 ÷ 65% 34'50 ÷ 36'50,—II gat. 35 ÷ 50% bez notowań,—II gat. A 30 ÷ 65% 29'00 ÷ 30'50,—II gat. B 35 ÷ 65% bez notowań,—II gat. C 50 ÷ 60% bez notowań,—II gat. D 50 ÷ 65% 24'00 ÷ 25'00,—III gat. 65 ÷ 70% 16'00 ÷ 18'00,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—pastewna 13'50 ÷ 14'50, mąka żytnia: I gat. 0 ÷ 30% 24'25 ÷ 24'75,—I gat. 0 ÷ 55% 22'25 ÷ 22'75,—razowa 0 ÷ 95% 17'75 ÷ 18'25, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 11'25 ÷ 11'75 (11'50 ÷ 12'00),—średnie z przemiału standartowego 10'50 ÷ 11'00 (10'75 ÷ 11'25),—miałkie z przemiału standartowego 10'50 ÷ 11'00 (10'75 ÷ 11'25), otręby żytnie z przemiału standartowego 9'00 ÷ 9'50 (9'25 ÷ 9'75), otręby jęczmienne bez notowań.

Poznań.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 18'00 ÷ 18'50, żyto 12'25 ÷ 12'50 (12'50 ÷ 12'75), jęczmień 638/650 grl bez notowań,—673/678 grl 15'25 ÷ 15'75,—700/720 grl bez notowań,—browarny bez notowań,—ozimy bez notowań, owies I standart 13'50 ÷ 14'50 (bez notowań),—II standart bez notowań, mąka wraz z workiem: pszenna I gat. 0 ÷ 35% 38'00 ÷ 40'00,—I gat. 0 ÷ 50% 35'25 ÷ 37'75,—I gat. A 0 ÷ 65% 32'50 ÷ 35'00,—II gat. 35 ÷ 50% 31'25 ÷ 32'25,—II gat. 35 ÷ 65% 28'25 ÷ 30'75,—II gat. 50 ÷ 60% 26'75 ÷ 27'75,—II gat. A 50 ÷ 65% 25'75 ÷ 26'75,—II gat. 60 ÷ 65% 24'25 ÷ 25'25,—III gat. 65 ÷ 70% 20'25 ÷ 21'25,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—pastewna bez notowań, mąka żytnia: I gat. 0 ÷ 30% 22'00 ÷ 22'50 (22'50 ÷ 23'00),—I gat. A 0 ÷ 55% 20'50 ÷ 21'00 (21'00 ÷ 21'50),—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—II gat. 30 ÷ 65% bez notowań,—II gat. A 50 ÷ 55% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 11'00 ÷ 11'50,—średnie z przemiału standartowego 9'75 ÷ 10'50, otręby żytnie z przemiału standartowego 9'75 ÷ 10'75, otręby jęczmienne 11'25 ÷ 12'25.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 21 do 25 sierpnia 1939 r.

W okresie sprawozdawczym na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej przeważała tendencja zniżkowa. Straciły mianowicie (w zł): Warsz. Tow. Fabryk Cukru 0'50, Warsz. Tow. Kopalń Węgla 1'00, Lilpop 3'00, oraz Habermusch i Schiele 7'00 (w porównaniu z notowaniami sprzed 2 tygodni). Zwyżkę notowań wykazały akcje Norblina i Starachowic po zł 0'25.

Na giełdach prowincjonalnych w okresie sprawozdawczym notowano żadnych transakcyj.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w tygodniu
w z l z a a k c j e				
Bank Polski	zł 100	102'00	102'00	102'00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	34'75	34'00	34'00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	.	.	29'00
Lilpop	zł 100	79'00	75'50	76'00
Norblin	zł 100	.	.	-75'50
				91'25
				-91'00

Ostrowiec ser. B . . .	zł 100	.	.	76'00
Starachowice	zł 100	.	.	41'00
				-40'75
Haberbusch i Schiele	zł 100	52'00	50'00	50'00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje — bez notowań.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcjami nie obracano.

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

ZMIANY W TARYFIE CELNEJ.—W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr 70, poz. 473 ogłoszone zostało rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 1/VIII 1939 r. o zmianie taryfy celnej przywozowej. Zmianie tej uległy następujące pozycje taryfy celnej:

Pozycje: 67 p. 1 i 237. — Ananasy obrane lub krajane, przychodzące z zagranicy w opakowaniu niehermetycznym, przeniesione z poz. 67 p. 1 do poz. 237, wskutek czego stawka celna na nie uległa podwyżce i zrównana została ze stawką na ananasy w opakowaniu hermetycznym.

Do pozycji 176 dodano uwagę w brzmieniu: „Uwaga do grupy 14. — Za towary mielone, objęte grupą 14, uważa się towary sztucznie rozdrobnione w takim stopniu, że przechodzą przez sito o 400 i więcej otworach w 1 cm²”. Wiele pozycji grupy 14 obejmuje minerały sztucznie rozdrobnione — mielone. Ponieważ w taryfie celnej nie ma wskazań, jaki stopień rozdrobnienia należy uznać za mielenie, przeto wprowadzenie powyższej uwagi, ustalającej pojęcie mielonego towaru, miało na celu usunięcie powstających wątpliwości.

Uwaga do pozycji 393 ÷ 402, obejmujących półprodukty, służące do wyrobu barwników syntetycznych, otrzymała następujące brzmienie: „Produkty, objęte pozycjami 393 ÷ 402, mogą być sprowadzane przez urzędy celne, których spis będzie ogłoszony. Do przesyłek tych produktów powinny być dołączone faktury z wymienieniem szczegółowej nazwy chemicznej. W razie niedołączenia wymaganej faktury sprowadzane produkty będą clone według odpowiednich pozycji i punktów z dodatkiem 20%”. Poprzednia treść tej uwagi przewidywała, iż w razie niedołączenia faktury, sprowadzane produkty miały być clone według pozycji 403, obejmującej organiczne związki barwiące syntetyczne, dla których taryfa celna ustala wyższą 1 000-złotową stawkę celną. Zmiana została wprowadzona ze względu na stanowisko Najwyższego Trybunału Administracyjnego, który wyraził pogląd, iż urzędy celne nie mają uprawnień do stosowania poz. 403 do towarów, objętych pozycjami 393 ÷ 402, w tych wypadkach, gdy urząd celny może w drodze rewizji stwierdzić właściwą pozycję dla towaru. Interpretacja taka zmuszała władze celne do dokonywania szczegółowych i kosztownych analiz, które w razie posiadania szczegółowej nazwy chemicznej towaru byłyby znacznie uproszczone.

Wprowadzony obecnie 20%-owy dodatek do cła pobierany w razie niedołączenia faktury z wymienieniem szczegółowej nazwy chemicznej towaru, będzie z jednej strony rekompensatą za dodatkowe badanie towaru, z drugiej zaś — może zmusić strony do dołączania omawianych faktur.

Uwaga po p. 1 pozycji 590 otrzymała następujące brzmienie: „Końce wełny chesankowej długości powyżej 50 cm podlegają cłu wg poz. 592 p. 1”. Zmiana ta polega na sprostowaniu błędu w poprzednim tekście tej uwagi, który przewidywał cienie wg pozycji 594 p. 1; końce wełny chesankowej należy uważać za wełnę chesaną, wymienioną w poz. 592 p. 1, a nie w poz. 594, który obejmuje przędzę wełnianą chesankową.

Punkt 10 pozycji 594 (przędza wełniana chesankowa) otrzymał brzmienie: „w kłębkach, na kartonach, na szpulkach o wadze szpuli wraz z przędzą 100 g i mniej, w oddzielnych pasemkach o wadze pasemka 20 g i mniej, wszelka zaopatrzona w chorągiewki, opaski, etykiety, mankieciki itp. — łącznie z wagą kartonów, szpułek, chorągiewek, opasek, etykietek, mankiecików itp.

Dotychczasowy tekst p. 10 poz. 594, obejmujący przędzę wełnianą, przystosowaną do detalicznej sprzedaży, nie ustalał dokładnie, jaki mianowicie rodzaj przędzy ma być uważany za przystosowany do takiej sprzedaży. Stan taki wywoływał nieporozumienia i skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Nowy tekst punktu 10 usunie rozbieżność poglądów na kwestię, co należy rozumieć przez określenie „przystosowanie do detalicznej sprzedaży” — ponieważ ściśle ustala, jakie rodzaje przędzy należy cłić według tego punktu.

Tekst i stawki pozycji 998 zostały ustalone, jak następuje:

„Materiał brązowniczy z nieszlachetnych metali; grysik, płatki, proszek, pył — aluminiowe:

1) niezabarwione pigmentem organicznym:	zł od 100 kg	
a) aluminiowe w opakowaniu:		
I powyżej 500 g	310	250
II 500 g i mniej z bezpośrednim opakowaniem	375	300
b) wszelkie inne	230	180
2) zabarwione pigmentem organicznym	375	300

Taryfa celna nie uwzględniała w dosatatecznej mierze ochrony płatków, proszku i pyłu aluminiowego i dotychczasowa stawka celna, wynosząca zł 50 od 100 kg, stanowiła 7 ÷ 12% ceny wewnętrznej oraz 10 ÷ 16% ad valorem ceny eksportowej tych artykułów. Wobec powstania wytwórczości tych wyrobów w kraju zaszła potrzeba zwiększenia ochrony przez podwyższenie stawek celnych na aluminiowe płatki, proszki, pył i grysik. Artykuły te używane są m. in. do wyrobu pocisków i do celów farbiarskich.

W pozycji 1 050 uległa zmianie tylko nomenklatura w tytule pozycji. Tekst punktów oraz stawki celne pozostały bez zmiany. Ustalono obecnie następujący tytuł pozycji: „maszyny i przyrządy do podnoszenia, opuszczania, przesuwania i przenoszenia ciężarów — oprócz osobno wymienionych”. Skreślono w tekście zastrzeżenie, że maszyny te mają być zmontowane w całości oraz usunięto podane przykładowo różne nazwy maszyn, objętych tą pozycją, wychodząc z założenia, iż nazwa taryfowa — „maszyny i przyrządy do podnoszenia, opuszczania, przesuwania i przenoszenia ciężarów” zupełnie dokładnie określa rodzaj maszyn i obejmuje wszelkie dźwignie i mechanizmy urządzeń transportowych. Zastrzeżenie, że maszyny mają być zmontowane w całości, było uznane za niesłuszne, gdyż ze względów transportowych często musiały być one sprowadzane w stanie rozłożonym.

W tekście lit. b punktu 10 pozycji 1085 (części maszyn i aparatów) poprawiono błąd, który dostrzec można było łatwo po przeczytaniu tekstu całego punktu 10. Obecnie ustalono tekst następujący: „z metali i stopów, objętych poz. 977 ÷ 981: żeliwne, żelazne, stalowe z zawartością powyżej 10% metali i stopów, objętych poz. 977 ÷ 981...”

W uwagach do grup 67, 68 i 69 przewidziano postanowienie, iż maszyny, aparaty i przyrządy, przywożone ze względów transportowych w stanie rozłożonym, podlegają cłu wg odpowiednich pozycji—tak, jak maszyny, aparaty i przyrządy zmontowane. W dotychczasowym stanie prawnym maszyny, które były ze względów transportowych sprowadzane w stanie rozłożonym na części, powinny być być clone wg pozycji, przewidzianej dla części maszyn. Było to niesłuszne obciążenie tych maszyn dużym cłem oraz pozbawieniem możliwości stosowania ulg celnych (części maszyn na ogół z ulg nie korzystają).

Dotychczasowa treść uwagi do poz. 1120 zawierała postanowienie, że wszystkie prądnice, silniki, transformatory itd. w przyrządach elektromedycznych podlegają cłu wg właściwych im pozycji taryfy celnej. Obecnie postanowienie to odnosić się będzie tylko do prądnic silników, transformatorów itd. niezmontowanych z przyrządami elektromedycznymi. W przypadkach tych często silniki są tak wbudowane, że odłączenie ich nie jest możliwe bez zniszczenia towaru, ponadto zaś stanowią one przeważnie naj-

istotniejsze części tych przyrządów. W wypadkach, gdy transformatory czy silniki nie są integralnymi częściami przyrządów elektromedycznych, wówczas stanowią oddzielne niezmontowane aparaty i wówczas tylko powinny być clone wg właściwych dla nich pozycji taryfy.

Uwaga 3 do pozycji: 1136, 1137 i 1138 otrzymała brzmienie:

„Samochody, ciągnówki, podwozia z silnikami elektrycznymi podlegają cłu tak, jak odpowiednie samochody, ciągnówki i podwozia z silnikami spalinowymi o ilości cylindrów 6 i mniej”. Poprzednio treść uwagi przewidywała błędnie czenie samochodów z silnikami elektrycznymi wg p. 1 odpowiednich pozycji: 1136, 1137 lub 1138. Sprowadzało się to do tego, że samochody ciężarowe, sanitarne, omnibusowe, pożarnicze z silnikami elektrycznymi musiały być clone jak samochody osobowe.

Stawka celna na termometry lekarskie clone według pozycji 1164 p. 1, wynoszącej zł 1 500 od 100 kg, ustalona była w okresie nieistnienia produkcji krajowej tego artykułu. Cło wynosiło ok. 15% przeciętnej ceny zagranicznej. W celu zapewnienia istniejącej już wytwórczości krajowej ochrony celnej stawka podwyższona została do zł 3 000 od 100 kg.

Omawiane rozporządzenie weszło w życie dn. 14/VIII 1939 r.

A. Z.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

PIERWSZY MORSKI STATEK, ZBUDOWANY PRZEZ „STOCZNIEŃ GDYŃSKĄ”—Pierwszy morski statek handlowy, zbudowany przez „Stocznie Gdynią”, mianowicie zamówiony przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu dla Morskiego Urzędu Rybackiego w Gdyni statek badawczo-dozorczy m/s „Berkut” posiada następującą charakterystykę:

długość . . . . . 25'00 m
szerokość . . . . . 5'50 m
zanurzenie . . . . . 2'20 m
wyporność . . . . . ok. 135 m³
tonaż . . . . . ok. 150 brt
moc motoru głównego 265 KM (motor duński „Alpha”)
szybkość . . . . . 11 węzłów

M/s „Berkut” jest przeznaczony do pełnienia służby jako rybacki statek dozorczy; ma on zastąpić wysłużony statek motorowo-żaglowy „Gazda”.

NOWY STATEK POLSKIEJ FLOTY HANDLOWEJ M/S „BUG”.
— Dn. 30/VIII b. r. odbyła się w Holandii uroczystość podniesienia bandery na m/s „Bug” — nowym statku towarowym polskiej floty handlowej.

M/s „Bug” jest jednym z 3 statków, zamówionych w ub. r. (dn. 9/XII 1938 r.) na stoczni holenderskiej „E. J. Smit Zoon's Westerbreek” przez 3 prywatne przedsiębiorstwa, mianowicie:

- 1) firmę maklerską „Rothert i Kłczyński” w Gdyni,
- 2) firmę spedycyjną „Warszawskie Tow. Transportowe” w Gdyni,
- 3) firmę spedycyjną „Warta” w Gdyni.

Następne 2 statki tej serii, mianowicie m/s „Sun” i m/s „Warta”, będące obecnie na ukończeniu, wejdą również niebawem w skład polskiej floty handlowej, zwiększając bardzo poważnie jej zdolności transportowe, w szczególności na odcinku żeglugi trampowej.

Charakterystyka wszystkich 3 bliźniaczych statków jest następująca:

długość . . . . . 47'00 m
szerokość . . . . . 8'30 m
zanurzenie . . . . . 3'50 m
nośność . . . . . 590 TDW
pojemność ładowni ok. . . . . 30 tys. cb. ft. (bales)
szybkość . . . . . 10 węzłów.

Statki posiadać będą napęd motorowy, mianowicie: motory firmy „Deutz” produkcji holenderskiej (f-ma „Stork”) o mocy 450 KM.

G. N.

WSKAŹNIK FRACHTOWY W LIPCIE 1939 R.—Rynek frachtowy w lipcu wykazał wyraźne ożywienie—wzrosły obroty morskie i przy niektórych grupach towarów stawki frachtowe. Największy wzrost stawek frachtowych, w porównaniu z odnośnymi stawkami w czerwcu b. r., nastąpił w obrotach drzewem—11·9%, następnie w obrotach nawozami sztucznymi (chemikaliami)—11·8%, cukrem—2·7%, zbożem—1·3% i wreszcie węglem na statkach o pojemności 3 tys. brt i wyżej—0·4%. Spadek frachtów wykazują: rudy—6·6%, stal, żelazo i złom—1·5% oraz węgiel na statkach poniżej 3 tys. brt—0·7%.

W wyniku powyższych zmian ogólny ważony wskaźnik frachtowy—przy podstawie: 1935 r. = 100—wzrósł o 1·2% w porównaniu z czerwcem b. r. i o 2·3% w porównaniu z lipcem ub. r.

Poniższe zestawienie ilustruje porównawczo rozwój wskaźników frachtowych, obliczanych przez British Chamber of Shipping, za ostatnie lata i w poszczególnych miesiącach b. r.:

	Podstawa: 1929 r. = 100	Podstawa: 1935 r. = 100
1929	100·0	133·5
1935	74·9	100·0
1936	84·3	112·6
1937	131·5	175·6
1938	95·0	126·9
1939: styczeń	90·5 (103·5) ¹⁾	120·8 (138·6)
luty	91·0 (97·0)	121·5 (129·5)
marzec	88·0 (95·5)	117·5 (127·5)
kwiecień	89·6 (95·0)	119·6 (126·9)
maj	97·1 (97·8)	129·6 (130·6)
czerwiec	91·0 (92·2)	121·5 (123·1)
lipiec	92·1 (90·0)	123·0 (120·2)

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Światowe ośrodki załadowcze wykazywały ostatnio wzrastające zainteresowanie tonażem, m. in. głównie pod ładunki zboża. Pomimo to jednak transakcje były nieznaczne z uwagi na zwiększone żądania armatorów i ich wyraźną rezerwę, nawet na bliskie terminy. Wzrosło również zapotrzebowanie na dzierżawę statków, przy czym poszukiwane są statki nowocześnie, za które placowano wyższe stawki.

Najbardziej pociesającym—z punktu widzenia armatorów—objawem był wzrost zapotrzebowania na tonaż pod ładunki zboża w portach

¹⁾ W nawiasach odpowiednie dane dla 1938 r.

La Platy. Obok zakontraktowania tam szeregu statków pod niezwłoczny załadunek, poszukiwany był tonaż na II połowę września, ale ilość transakcyj, z przyczyny wyżej wskazanej, była nieznaczna.

Ożywiło się również zapotrzebowanie na statki pod zboże w portach św. Wawrzyńca, skąd wysyłane są większe partie, głównie do Anglii.

Mocna tendencja przejawiała się w portach Stanów Zjedn. Am., która znajduje swój wyraz we wzroście stawek frachtowych na transporty złomu, przede wszystkim w kierunku Japonii. Do zwiększenia zapotrzebowania na tonaż w portach amerykańskich przyczynia się m. in. zakup 100 tys. t koksu w Ameryce przez Francję.

Wszystkie inne ośrodki załadowcze i większe porty wykazywały

tendencję mocniejszą, chociaż nie wszędzie znajdowało to zaraz od powiednio konkretny wyraz w zawieranych transakcjach.

W miarę wzrostu napięcia politycznego żegluga morska na Bałtyku doznawała znacznego zahamowania. Statki pośpiesznie odpływały na zachód, często bez zabrania ładunku. Bałtycka i Międzynarodowa Konferencja Morska podała do wiadomości swoich członków, że porty polskie: Gdynia i Gdańsk są zagrożone, wobec czego większość statków opuściła nasze porty. Natomiast statki, zdążające do naszych portów, zawijają do różnych portów, głównie szwedzkich i duńskich, gdzie wyładowują towary, przeznaczone dla Polski. Pomimo to w ciągu środy i czwartku weszło szereg statków do Gdyni. Są to przeważnie statki greckie, które przywoziły różne surowce.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

DEKRETY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Zmiany w rozporządzeniu o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli — dekret z dn. 25/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 77, poz. 514).

Monety ze stali — dekret z dn. 26/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 78, poz. 517).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Ceny sprzedaży wyrobów tytoniowych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 1/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 78, poz. 518).

Wzory monet ze stali niklowanych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 26/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 78, poz. 520).

Przepisy o przedmiotach, przyjmowanych do przewozu na kolejach żelaznych warunkowo — rozp. Ministra Komunikacji, wydane w poroz. z Ministrami: Sprawiedl., Przem. i Han. oraz Roln. i Ref. Roln., z dn. 18/VII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 79, poz. 521).

Zmiany w zwrocie ceł przy eksporcie zbóż i strączkowych — rozp. Ministra Skarbu, wydane w poroz. z Ministrami: Przem. i Han. oraz Roln. i Ref. Roln., z dn. 18/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 80, poz. 525).

Zmiana w rozporządzeniu o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi — rozp. Ministra Skarbu z dn. 28/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 80, poz. 526).

Zakaz sprowadzania z zagranicy polskich pieniędzy papierowych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 28/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 80, poz. 527).

Rejestrowy zastaw rolniczy — rozp. wykonawcze Ministrów: Skarbu, Sprawiedl. oraz Roln. i Ref. Roln. z dn. 23/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 81, poz. 528).

Powszechny obowiązek świadczeń rzeczowych — rozp. wykonawcze Ministrów: Spraw Wewn., Spraw Zagr., Skarbu, W. R. i Oświec. Publ., Roln. i Ref. Roln., Przem. i Han., Komunik., Opieki Społ. oraz Poczty i Tel. z dn. 26/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 81, poz. 529).

Zrzeszenie przemysłowe przemysłu węglowego — rozp. Ministra Przem. i Han., wydane w poroz. z Ministrem Skarbu, z dn. 28/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 82, poz. 530).

Prowadzenie przemysłu rakarskiego — rozp. Ministra Przem. i Handlu, wydane w poroz. z Ministrami: Roln. i Ref. Roln. oraz

Spraw Wewn., z dn. 28/VI 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 83, poz. 532).

Ulgi w zakresie ochrony wynalazków, wzorów i znaków towarowych dla Wystawy Chłodnictwa w Warszawie, Wystawy Radiowej w Warszawie i Targów Wolyńskich w Równem — rozp. Ministra Przem. i Han. z dn. 14/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 83, poz. 533).

Wypuszczenie asygnat — rozp. Ministra Skarbu, wydane w poroz. z Ministrem Spraw Wojsk., z dn. 29/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 83, poz. 534).

Asygnaty na wypłatę wynagrodzenia za pobrane zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery — rozp. Ministrów: Spraw Wojsk. i Spraw Wewn., wydane w poroz. z Ministrem Skarbu, z dn. 29/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 83, poz. 535).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

12 września:

- Cukrownia i Rafin. „Lublin”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Koszykowa 8.
- Cukrownia „Garbów”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w W-wie, Koszykowa 8.
- Cukrownia i Rafin. „Milejów”, S. A. — o g. 10½ w lok. S-ki w W-wie, Koszykowa 8.

15 września:

- Cukrownia i Rafin. „Zbiersk”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Koszykowa 8.

18 września:

- Cukrownia „Nakło”, S. A. — o g. 12 w lok. Strzelnicy w Nakle.

19 września:

- Pab. Fabr. Wyr. Baw. „Krusche i Ender”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w Pabianicach, Zamkowa 3.
- T-wo „Elektryczność”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Czackiego 6.

23 września:

- Osada Gór.-Przem. „Trzebinia”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w Krakowie, Pierackiego 1.
- „Cukrownia we Wrześni”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki we Wrześni.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE DO STATUTU BANKU POLSKIEGO

Nadzwyczajne Walne Zebranie Akcjonariuszów Banku Polskiego, które odbyło się dn. 1/IX b. r., uzupełniło statut Banku nowym rozdziałem, zawierającym przepisy przejściowe.

Przepisy te mają na celu umożliwienie Bankowi dostosowanie jego działalności do potrzeb chwili

obecnej oraz pewne uelastycznienie przepisów — tak, aby Bank mógł sprostać swym zadaniom w każdej sytuacji, jaka może się w przyszłości wytworzyć.

Ze względu na przejściowy charakter przepisów zostały one ujęte w formie 4 krótkich artykułów (91 ÷ 94), dodanych na końcu statutu. Uchwalone

uzupełnienia są zarówno natury merytorycznej jak i organizacyjnej.

Merytoryczny charakter przepisów przejściowych polega na tym, że Rada Banku będzie mogła — za zgodą Ministra Skarbu — określać liczbowe granice działalności Banku w zakresie niektórych operacji. Już dotychczasowe bowiem doświadczenie wykazało, że w obecnych warunkach jest praktycznie niewskazane ograniczanie działalności Banku sztywnymi normami, które w pewnych okolicznościach — jakie nie mogą być z góry ustalone — muszą ulec zmianie. Nadanie Radzie Banku, działającej w porozumieniu z Ministrem Skarbu, takiego prawa okazało się koniecznym przede wszystkim ze względu na to, że od czasu obowiązywania statutu w obecnej redakcji, czyli od końca marca b. r., sytuacja radykalnie się zmieniła. Położenie rynku w chwili obecnej cechuje dość duży brak środków, wynikający z usztywnienia obrotów kredytowych. Wskutek podejmowania wkładów, które miało miejsce w ostatnich czasach w rozmiarach, jakich nie można było przedtem przewidzieć, instytucje kredytowe musiały — jak wiadomo — w szerszym zakresie korzystać z rezerwowego kredytu Banku Polskiego. Poza redyskontem weksli wykorzystywały one również kredyty lombardowe. Wobec tego, że w chwili obecnej stan pożyczek i przyznaných kredytów, zabezpieczonych zastawem, zbliża się do granicy zł 300 miln., przewidzianej dotychczasowym brzmieniem art. 63 statutu, została Rada Banku upoważniona do podnoszenia wymienionej kwoty, przez co zostanie zapewniona możliwość dalszego upłynniania instytucyj kredytowych w tej formie. Podobnie będzie mogła być podwyższona granica, do której Bank może kupować papiery procentowe, określona przez art. 54 e na zł 200 miln. W ten sposób uzyskał Bank Polski większą swobodę przy dokonywaniu zakupów papierów na giełdzie, a tym samym możliwość skuteczniejszego oddziaływania na kursy oraz upłynniania i tą drogą rynku pieniężnego. Wreszcie, plafon, przewidziany dla biletów skarbowych, a określony art. 60 statutu na zł 400 miln., będzie mógł być również podwyższony.

W ten sposób zostały uelastycznione dotychczasowe granice kredytów Banku Polskiego, z których w ostatnich czasach korzystał przede wszystkim aparat kredytowy. Norma kredytu bezprocentowego, przewidzianego w art. 55, którego Bank udziela Skarbowi Państwa, nie została w nowych przepisach rozszerzona. Należy zaznaczyć, że cały wzrost działalności kredytowej Banku Polskiego od końca marca b. r. do dn. 20/VIII b. r. przypada na następujące pozycje: portfel weksli, warrantów, czeków i kuponów (95·6 miln.), portfel biletów skarbowych (zł 94·7 miln.), pożyczki i kredyty, zabezpieczone zastawami (zł 52·7 miln.) i papiery procentowe (zł 28·5 miln.). Natomiast dług Skarbu Państwa nie uległ w tym czasie żadnej zmianie.

Wobec znacznego wzrostu obiegu biletów granica emisji fiducjarnej zbliża się obecnie do maksymalnej normy, określonej art. 52 statutu. W tych warunkach przepisy przejściowe upoważniają Radę Banku do podwyższania — za zgodą Ministra Skarbu — granic emisji fiducjarnej. Rada będzie miała również

możność obniżania tej granicy — podobnie jak i innych statutowych granic dla poszczególnych rodzajów kredytów. W ten sposób rozmiary działalności kredytowej Banku i obiegu biletów będą elastycznie dostosowywane do potrzeb rynku.

Jeżeli chodzi o organizacyjną stronę przepisów przejściowych (art. art. 92 i 93), to polega ona na tym, że na czas do końca 1941 r. niektóre kompetencje Walnego Zebrania, przewidziane art. 12 statutu, przechodzą na Radę Banku. Do spraw tych należy zatwierdzanie sprawozdań rocznych, bilansu, rachunku zysków i strat oraz podziału zysków, jak również zmiany statutu, z wyjątkiem powiększania kapitału zakładowego i likwidacji Banku. Proponowany przepis stanowi przeniesienie niektórych uprawnień Walnego Zebrania, którego zwoływanie połączone jest z szeregiem skomplikowanych formalności, na Radę, będącą organem, który nadaje ogólny kierunek działalności Banku i jest zawsze upr. wniony do rozstrzygnięcia spraw, nie zastrzeżonych na rzecz Walnego Zebrania. Istnieje tu zatem pewna analogia do pełnomocnictw, które parlamenty udzielają rządowi lub ciałom przez siebie wyłonionym. Rada Banku, której 12 członków z wyboru stanowi emanację Walnego Zebrania i zostało w swoim czasie zatwierdzonych przez Ministra Skarbu, a którzy pełnią swe funkcje od szeregu lat, daje pełną gwarancję, że otrzymane uprawnienia wykorzysta tylko w miarę rzeczywistej potrzeby. Tak jak obecnie uchwały Walnego Zebrania, dotyczące statutu Banku Polskiego, podobnie i uchwały Rady w tych sprawach będą wymagały zatwierdzenia przez władzę ustawodawczą.

Wobec przewidzianego w przepisach przejściowych zawieszenia do końca 1941 r. funkcyj Walnego Zebrania nowy art. 93 przewiduje, że mandaty członków Rady z wyboru i ich zastępców oraz członków Komisji Rewizyjnej i ich zastępców zostają przedłużone do najbliższego Walnego Zebrania, jakie odbędzie się po 31 grudnia 1941 r. Gdyby w międzyczasie liczba członków Rady z wyboru, która wynosi normalnie 12, po uzupełnieniu ich przez zastępców (których jest 3), spadła poniżej 9, to może być ona uzupełniona do 9 drogą kooptacji. W tym samym trybie może być również uzupełniona do 4 ilość członków Komisji Rewizyjnej. (Według statutu Banku Komisja Rewizyjna składa się z 5 członków i 3 zastępców).

Ostatni artykuł przejściowy (94) przewiduje, że postanowienia, dotyczące przelania na Radę niektórych kompetencyj Walnego Zebrania oraz mandatów członków Rady i sposobów jej uzupełnienia, mogą być przedłużone poza 31 grudnia 1941 r. albo uchylone przed tym terminem decyzją Ministra Skarbu uzgodnioną z Prezesem Banku, a zatwierdzoną w drodze ustawodawczej.

Ogólnie biorąc proponowane zmiany zapewniają Bankowi Polskiemu możliwość spełniania funkcyj instytucji rezerwowej dla aparatu kredytowego, którą to zdolność w znacznej mierze wyczerpał wzrost obiegu i kredytów, jaki miał miejsce w ostatnich czasach, oraz przygotowują Bank do tych zadań, jakie na niego obecnie spadają.

PIENIĄDZ I KREDYT

ZAKAZ SPROWADZANIA Z ZAGRANICY POLSKICH PIENIĘDZY PAPIEROWYCH. — W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr 80, poz. 527 ukazało się rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 28/VIII 1939 r. w sprawie wprowadzenia zakazu sprowadzania z zagranicy polskich pieniędzy papierowych.

W myśl tego rozporządzenia zabronione jest sprowadzanie pod jakkolwiek formą bez zezwolenia Komisji Dewizowej do kraju z zagranicy polskich pieniędzy papierowych.

Przekraczający granicę na podstawie paszportu zagranicznego ma prawo wprowadzić z zagranicy do kraju polskie pieniądze papierowe nie wyżej jednak kwoty 40 złotych.

Natomiast dopuszczalny jest przywóz do Polski bilonu metalowego.

Celem tego rozporządzenia jest ochrona waluty polskiej przed przemycnictwem i spekulacją banknotami polskimi.

**ZARZĄDZENIE OCHRONNE
W ZWIĄZKU Z OBROTEM PŁATNICZYM
Z W. M. GDAŃSKIEM**

Od dłuższego czasu Senat W. M. Gdańska, Bank Gdański i inne władze Wolnego Miasta wydawały szereg zarządzeń, naruszających postanowienia umowy warszawskiej.

W ostatnim czasie przepisy te były przez władze gdańskie stale zastrzane — nawet wbrew wyraźnym interesom gospodarczym Wolnego Miasta.

Między innymi, dn. 24/VIII b. r. Bank Gdański wydał zarządzenie, mocą którego nie tylko zostały zablokowane należności Polski ze strony Gdańska, ale nawet już wydane przez gdańskie władze dewizowe zezwolenia na transfer do Polski zostały wstrzymane.

Ponadto Bank Gdański zabronił kupna „daków” i dyspozycy z posiadanych „daków”, wstrzymując zapłatę za import polskich towarów do Gdańska.

Wreszcie, dla ukoronowania bezprawnych swych zarządzeń, polecił bankom gdańskim, aby należności z tytułu inkasa za eksport polski, który był dokonywany przez Gdańsk, nie odprowadzał do Polskiej Kasy Rządowej w Gdańsku ani do banków polskich. W ten sposób wstrzymał bezprawnie bez jakiegokolwiek precedensu należną Polsce walutę eksportową.

Tak przedstawiały się główne zarządzenia Gdańska na odcinku obrotu płatniczego.

Nie wchodzimy na tym miejscu w zarządzenia, uderzające w nasz obrót towarowy.

W związku z powyższym kompetentne władze polskie zmuszone zostały do wydania odpowiednich zarządzeń ochronnych.

I tak, rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 28/VIII 1939 r. zmieniło odnośnie osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na obszarze W. M. Gdańska, przepis § 15 p. e rozporządzenia wykonawczego do dekretu dewizowego, mówiący o swobodnym dysponowaniu rachunkiem wolnym. Obecnie tym osobom zabronione zostało dysponowanie bez zezwolenia Komisji Dewizowej.

Podkreślamy, że dysponowanie swobodnie rachunkami wolnymi wobec wszystkich innych cudzoziemców dewizowych nie zostało w niczym zmienione.

Ponadto Komisja Dewizowa zmieniła treść zarządzenia Komisji w sprawie obrotu płatniczego z Gdańskiem (okólnik Nr 16) i w sprawie wywozu za granicę środków płatniczych (okólnik Nr 27).

Powyższe zarządzenia Komisji Dewizowej podajemy w pełnym brzmieniu.

Zarządzenia zabraniają wpłat i wypłat z rachunków gdańskich oraz przelewów na inne rachunki gdańskie bez zgody Komisji Dewizowej. Tym samym firmy polskie, zainteresowane w otrzymaniu zapłaty, winny prosić o zezwolenie Komisję Dewizową drogą normalną, tj. na właściwych wnioskach za pośrednictwem banków dewizowych.

Zaznaczyć należy, że i udzielenie kredytu osobom fizycznym i prawnym, zamieszkałym lub mającym siedzibę na terenie W. M. Gdańska, jest bez zezwolenia Komisji Dewizowej zabronione.

Niedopuszczalne jest dalek otwieranie odwołań i nieodwołalnych akredytyw towarowych (kredyty pocztowe).

Wysyłka weksli i czeków na teren W. M. Gdańska bez względu na klauzulę jest dopuszczalna tylko za zezwoleniem Komisji Dewizowej.

Zabronione jest również wręczanie w kraju wyżej wymienionym osobom weksli na pokrycie zobowiązań.

Banki dewizowe nie mogą skutecznie jakichkolwiek adnotacji na wekslach, mających być wysłanymi lub wymienionymi do Gdańska, bez zgody Komisji Dewizowej.

Suma dopuszczalna do swobodnego wywozu do Gdańska została ograniczona do wysokości zł 20 lub równowartości tej sumy w gdańskich środkach płatniczych, łącznie jednak w ciągu miesiąca kalendarzowego nie więcej jak zł 20 lub ich równowartość.

Osoby, wyjeżdżające za granicę przez Gdańsk i legitymujące się ważnym paszportem zagranicznym, mają prawo nadal do wywozu równowartości zł 100.

Należy nadmienić, że Gdańsk zezwolił na wywóz do Polski jedynie 5 guld. gdańskich w bilonie.

Natomiast nie został uchylony okólnik Komisji Dewizowej Nr 8 z dn. 8/V 1936 r., dozwalający urzędnikom państwowym, wyjeżdżającym służbowo na teren W. M. Gdańska, wywóz kwoty do wysokości zł 500 lub jej równowartości w guldenach gdańskich za okazaniem pisma, stwierdzającego delegację służbową.

Jak z powyższych — „przedwojennych” jeszcze — zarządzeń wynika, noszą one charakter ściśle ochronny w dziedzinie obrotu płatniczego, nie wykluczając jednak obrotu gospodarczego w razie dobrej woli władz gdańskich, gdyż zezwolenia Komisji Dewizowej umożliwiały w każdej chwili normalny obrót.

Pełny tekst omówionych zarządzeń Komisji Dewizowej jest następujący:

Zarządzenie z dn. 28/VIII 1939 r.
w sprawie obrotu płatniczego z W. M. Gdańskiem

Na podstawie art. 3 ust. 2 oraz art. art. 4 i 8 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi („Dz. Ust. R. P.” Nr 86/1938 poz. 584) oraz rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 28/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 80/1939, poz. 526) Komisja Dewizowa postanawia, co następuje:

§ 1. Wszelkie dyspozycje (wypłaty, przekazy, przelewy) pozostałościami na dz. 28/VIII 1939 r. na zagranicznych rachunkach wolnych, należących do osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium W. M. Gdańska, są bez zezwolenia zabronione.

Przepis ust. 1 stosuje się analogicznie do należności:

a) z tytułu wpływów weksli i czeków, wysłanych za granicę z adnotacją, umieszczoną w myśl okólnika Nr 26 („Dz. Urz. Min. Sk.” Nr 21/1936, poz. 679) ust. II pp. a i b, datowaną wcześniej niż dn. 29/VIII 1939 r., które w tym dniu były w posiadaniu osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium W. M. Gdańska;

b) przypadających osobom fizycznym i prawnym, mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium W. M. Gdańska, na których uregulowanie udzielono zezwolenia (promesę dewizową) przed dniem 29/VIII 1939 r.

§ 2. Unieważnia się p. 7 rozdziału I okólnika Nr 16 z dn. 25/III 1937 r. („Dz. Urz. Min. Sk.” Nr 9/1937, poz. 307).

Wszelkie dyspozycje (wypłaty, przekazy, przelewy) z rachunków gdańskich są bez zezwolenia zabronione.

§ 3. Unieważnia się p. 2 rozdz. II okólnika Nr 16 z dn. 25/III 1937 r.

Wysyłka za granicę weksli i czeków z adnotacją w myśl okólnika Nr 26 ust. II p. d z tytułu zobowiązań wobec osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium W. M. Gdańska, może się odbywać tylko w ramach upoważnień, udzielonych oddziałom Banku Polskiego i bankom dewizowym do załatwiania wniosków o zezwolenie na uregulowanie zobowiązań, wynikających z przywozu towarów i kosztów ubocznych, związanych z tym przywozem (ostatnio zarządzenie z dn. 16/XI 1938 r. — Dz. Urz. Min. Sk.” Nr 32, poz. 762, uzup. okólnika Nr 5).

Do wniosków winny być dołączane faktury gdańskiego wierzyciela oraz dowód nadejścia towaru do kraju.

§ 4. W związku z przepisami niniejszego zarządzenia ulegają odpowiedniej zmianie sprzeczne z nimi przepisy wydanych poprzednio zarządzeń (okólników) i zezwoleń, w szczególności przepisy okólników: Nr 26 z dn. 30/VII 1936 r., Nr 31 z dn. 21/VIII 1936 r. („Dz. Urz. Min. Sk.” Nr 23/1936, poz. 723).

§ 5. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 28/VIII 1939 r.

§ Zarządzenie z dn. 28/VIII 1939 r.

w sprawie wywozu za granicę środków płatniczych

Na podstawie art. 3 ust. 2 oraz art. 4 i 8 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi („Dz. Ust. R. P.” Nr 86/1938, poz. 584) oraz § 12 ust. 5 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 24/VII 1936 r. w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 20/I 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 7/1939, poz. 40) Komisja Dewizowa postanawia, co następuje:

§ 1. Unieważnia się p. 2 rozdz. I okólnika Nr 27 z dn. 14/VI 1937 r. („Dz. Urz. Min. Sk.” Nr 16/1937, poz. 551).

Podróźni z Polski do Gdańska, legitymujący się dowodami osobistymi, uprawniającymi do przekroczenia granicy polsko-gdańskiej, mają prawo wywieźć każdorazowo bez specjalnego zezwolenia krajowe środki płatnicze do wysokości kwoty zł 20 lub równowartość tej sumy w gdańskich środkach płatniczych, łącznie jednak w ciągu miesiąca kalendarzowego nie więcej jak zł 20 lub ich równowartość.

Zamieszkałe w kraju osoby, wyjeżdżające za granicę przez Gdańsk i legitymujące się ważnym paszportem zagranicznym, mają prawo przy wyjeździe, przez obszar W. M. Gdańska wywieźć środki płatnicze w ramach przepisów § 12 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 24/VII 1936 r. w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 20/I 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 7/1939, poz. 40).

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 28/VIII 1939 r.

WYPUSZCZENIE ASYGNAT IMIENNYCH.—W „Dz. Ust. R. P.”

Nr 83, poz. 534 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, z dn. 29/VIII 1939 r., stanowiące, że z dniem 30/VIII b. r. wypuszcza się seriami asygnaty imienne, jako zobowiązania Skarbu Państwa w celu dokonywania nimi zapłaty wynagrodzeń za odstąpione Państwu przy poborze przedmioty świadczeń. Wyplaty asygnatami będą dokonywane przez kasy urzędów skarbowych oraz przez inne organa państwowe, upoważnione przez Ministra Skarbu, przy czym muszą być opatrzone datownikiem lub pieczęcią organu wypłacającego oraz jego podpisem. Warunki i terminy płatności asygnat będą ustalone w drodze zarządzeń Ministra Skarbu, które mogą zarazem określać warunki odstępowania asygnat. Asygnaty, których termin płatności nastąpił, będą przyjmowane według ich wartości imiennej na spłatę wszelkich należności Skarbu Państwa bez żadnych ograniczeń. Asygnaty mają wszelkie prawa papierów pupilarnych.

W tymże „Dz. Ust. R. P.” (poz. 535) ukazało się rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu, z dn. 29/VIII 1939 r., które stanowi, że dla dokonywania asygnatami zapłaty wynagrodzeń za odstąpione Państwu na własność przy poborze zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery służą asygnaty, wypuszczane na podstawie wyżej omówionego rozporządzenia Ministra Skarbu.

COFNIĘCIE UPRAWNIEN DEWIZOWYCH.—W „Monitorze Polskim” z dn. 30/VIII 1939 r. ukazało się obwieszczenie Ministra Skarbu z dn. 29/VIII 1939 r. o cofnięciu uprawnień banków dewizowych następującym przedsiębiorstwom:

1) Deutsche Bank — Bank Niemiecki, S. A., Oddział w Katowicach,

2) Bank Spółdzielczy z ogr. odp. — Landesgenossenschaftsbank w Poznaniu,

3) Bank für Handel und Gewerbe, Poznań — Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu, S. A. w Poznaniu,

4) Bank Spółek Niemieckich w Polsce, S. A. w Łodzi.

W dn. 31/VIII b. r. ukazało się obwieszczenie Ministra Skarbu z dn. 30/VIII 1939 r. o cofnięciu uprawnień banku dewizowego oddziałom, położonym w Polsce, Gdańskiego Prywatnego Banku Akcyjnego, S. A. w Gdańsku.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 21 do 25 sierpnia 1939 r.

Na rynku dewiz w okresie sprawozdawczym panowała tendencja niejednolita. Zwyżkę notowań wykazały (w zł na 100 jednostkach walutowych): floreny holenderskie 1·65, korony szwedzkie 0·05, korony duńskie 0·10 i korony norweskie 0·05 oraz dolary telegraficzne 0·00¹/₈ na \$ 1; zniżkowały natomiast: franki francuskie o zł 0·01 i franki szwajcarskie o zł 0·20—na 100 frankach.

	Wartość [nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5·32 ¹ / ₄	5·32	5·32 ¹ / ₄
„ „ „ telegr.	\$ 1	5·32 ¹ / ₂	5·32 ¹ / ₄	5·32 ¹ / ₂
Funty szterlingi	£ 1	24·93	24·92	24·93
Franki francuskie	100 fr.	14·13	14·11	14·11
Franki szwajcarskie	100 fr.	120·35	120·15	120·15
Belgi	100 blg.	90·55	90·00	90·50
Marki niemieckie	100 RM	—	—	212·54
Korony czesko-słow.	100 K	—	—	—
Liry włoskie	100 lir.	27·95	27·95	27·95
Floreny holenderskie	100 fl.	287·40	285·50	287·40
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	100·00
Korony szwedzkie	100 kor.	128·75	128·45	128·45
Korony duńskie	100 kor.	111·35	111·25	111·35
Korony norweskie	100 kor.	125·25	125·10	125·15

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych przeważała tendencja zniżkowa. Serie II emisji 3% Poż. Prem. Inwestycyjnej straciły zł 1·00, 4% Poż. Prem. Dolarowa—zł 2·25, a 5% Poż. Konwers. Kol.—0·50% nom. Zwyżkę kursów wykazały jedynie serie I emisji 3% Poż. Prem. Inwestycyjnej—o zł 0·75; pozostałe walory utrzymały kurs dotychczasowy.

Zniżkowa tendencja panowała również na rynku papierów lokacyjnych prywatnych. Zniżkowały mianowicie (w %—ach nominalu): 4¹/₂% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego w Warszawie o 1·50, 4¹/₂% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. o 2·75 (w porównaniu z notowaniami sprzed 3 tygodni), listy zastawne Tow. Kred. m. Warszawy: 4¹/₂%—owe o 1·50, 5%—owe: z 1925 r. o 2·00, z 1933 r. o 4·00 i z 1936 r. o 7·25 (te ostatnie w stosunku do notowań sprzed 3 tygodni), 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. o 1·50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r. o 1·50 i 5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r. o 0·50.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w ty- godniu
Papieri państwowe				
w zł za sztukę				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	70·00	70·00	70·00
II „ „ serie	„ „ „ „	„	„	73·25
„ „ „ „ sztuki	„ „ „ „	69·00	69·00	69·00
„ „ „ „ serie	„ „ „ „	„	„	70·00
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$ 1)	36·00	36·00	36·00
w % % nominalu				
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	61·25	61·25	61·25
		-60·50*)	-60·50*)	-60·50*)
4 ¹ / ₂ % „ „ Wewnętrzna	zł	60·50	60·50	60·50
5% „ „ Konwersyjna	zł	63·00	63·00	63·00
		-62·00*)	-62·00*)	-62·00*)
		-60·00*)	-60·00*)	-60·00*)
5% „ „ Konwers. Kol.	zł	61·00	61·00	61·00
		-59·00*)	-59·00*)	-59·00*)

Listy zastawne i obligacje banków

5 ¹ / ₂ % L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00
5 ¹ / ₂ % „ „ „ „ „ „	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00
5 ¹ / ₂ % L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00
5 ¹ / ₂ % „ „ „ „ „ „	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00
5 ¹ / ₂ % Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00

1) \$ 5 = zł 44·57.

*) Dotyczy odcinków po 100.

*) Dotyczy drobnych odcinków.

5 1/2%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj. zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00	4 1/2% dolarowa skonw. 1920			
5 1/2%	" " " " " zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00				
6%	Obl. B. Gosp. Kraj. zł	97'00	97'00	97'00				
5%	Obl. Pol. B-ku Komun. zł	—	—	—	8% Dillon 1925	44 3/8—43 3/8—43 3/8 (—)	45 1/4—45—45 1/8 (—)	40 7/8—33 1/8—33 1/8 (—)
Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych					4 1/2% dolarowa skonw. 1925			
4 1/2%	L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego w Warszawie . . . . . zł	52'00	50'00	50'00				
				-50'25	7% stabiliz. 1927	45—44 3/4—44 3/4 (—)	42 1/4—42—42 (—)	35 7/8—32 5/8—32 5/8 (—)
4 1/2%	L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. . . zł	51'75	50'75	50'75				
4 1/2%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1925 r. . . . . zł			62'00	4 1/2% stabiliz. skonw. 1927			
				-62'50				
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1925 r. . . . . zł	64'50	61'50	61'50	7% Warszawy 1928	28—27 5/8—28 (—)	27 1/2—27 1/2—27 1/2 (—)	17—17—17 (—)
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. . . . . zł	60'00	56'00	56'00	4 1/2% Warszawy skonw. 1928			
		-60'50 ¹⁾	-56'00 ¹⁾	-56'00 ¹⁾				
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r. . . . . zł	57'50	54'00	54'00	7% Śląska 1928			
				-54'50 ¹⁾				
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. . . . . zł			55'25	4 1/2% Śląska skonw. 1928			
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r. . . . . zł	54'00	53'50	53'50	Londyn			
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r. . . . . zł			54'00	4 1/2% stabiliz. 1927	9'54—47'54—48'54	48'45—45'45—46'45	
Obligacje miast					Zurych			
VII 5 1/2%	Poż. Konwers. m. Warszawy . zł			60'00	4 1/2% stabiliz. 1927			

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH²⁾

(maksimum — minimum — ultimo; w nawiasach — obroty)

	7 ÷ 12/VIII	14 ÷ 19/VIII	21 ÷ 26/VIII				
New York							
6% dolarowa 1920	41 1/8—40 1/8—40 1/8 (—)	41 1/2—41 1/8—41 1/8 (—)	26—25—26 (—)	4 1/2% stabiliz. skonw. 1927	26'52—25'66	27'75—24'87	22'60—22'60
				Mediolan	25'74—24'54	24'93—24'25	22'09—22'09
				7% włoska 1924			

g i e ł d a n i e c z y n n a

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie 14 ÷ 26/VIII 1939 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	14 ÷ 19/VIII	21 ÷ 26/VIII	Wzrost %
Pszenica			
Berlin	—	—	—
Chicago	2'49	2'63	5'6
Buenos Aires	2'32	2'32	—
Liverpool	—	—	—
Hamburg	2'61	2'61	—
Żyto			
Berlin	—	—	—
Chicago	1'58	1'61	1'8
Hamburg	2'11 1/2	2'11 1/2	—

	Owies		
Berlin	—	—	—
Chicago	2'19	2'23	1'8
Buenos Aires	1'38	1'45 1/2	5'4
Liverpool	—	—	—
Hamburg	1'93	1'93	—
Jęczmień browarny			
Berlin	—	—	—
Chicago	2'34	2'35	0'4
Hamburg	—	—	—

¹⁾ Notowania w stosunku do parytetu pożyczki w guldenach.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA ELEKTORALNA 2 (parter) Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.) Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu KONTO CZEKOWE P. K. O. 701</p> <p>PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; ZAGRANICĄ: kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.</p>	<p>CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.</p> <p>CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.</p>
---	--

Redaktor Naczelny: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor: **EDMUND CZAPLICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Kolej Lokalna Chełmża-Melno, Spółka Akcyjna

Bilans z dn. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — Rachunek budowy zł 540 095'13; Gotówka zł 3 341'88; Papiery wartościowe zł 4 800'00; Rachunek zysków i strat zł 306 701'14; **Razem zł 854 938'15.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 477 000'00; Specjalna rezerwa zł 65 248'10; Zobowiązania zł 312 690'05; **Razem zł 854 938'15.**

Rachunek zysków i strat za 1938 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 274 694'04; Odsetki od niedoborów eksploatacyjnych zł 12 251'48; **Razem zł 286 945'52.**

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 170 379'10; Odsetki z lokat zł 432'36; Strata za 1938 r. zł 116 134'06; **Razem zł 286 945'52.**

„Orzeł“ Polski Przemysł Obuwniczy i Tow. Hadlowe, Spółka Akc. Wyłączna Sprzedaż Obuwia i Pończoch Marki Del-Ka

w Krakowie, ul. Bonerowska 1

Bilans za rok gospodarczy 1938

AKTYWA. — 1) Majątek stały: Inwestycje i ruchomości: Urządzenie biurowe i sklep, wg zestawienia zł 269 112'45; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie zł 14 994'50; 2) Gotówka w P. K. O. zł 32 215'37; 3) Weksle w portfelu zł 510'82; 4) Udziały i lokaty zł 154 654'00; Razem zł 202 374'69; Towary: wg inwentarza zł 713 013'33; Dłużnicy: 1) Odbiorcy zł 5 060'74; 2) Oddziały i r-ki personalne zł 187 925'72; 3) Różni i banki zł 282 157'47; Razem zł 475 143'93; Wierzyciele: 1) Dostawcy zł 139 378'00; Dostawcy Kc 185 00 a 18'10 = zł 33'49; Razem zł 139 411'49; 2) Różni zł 3 235'69; Razem zł 142 647'18; Sumy przechodnie: 1) Wydatki, dot. okresu przyszłego zł 23 943'32; 2) Inne zł 11 903'26; Razem zł 35 846'58; **Razem zł 1 838 138'16.**

Sumy pozabilansowe. — Gwarancje i różni za gwarancje zł 6 000'00.

Razem zł 1 844 138'16.

PASYWA. — I. Kapitały własne i rezerwy: Kapitał akcyjny zł 400 000'00; Kapitał rezerwowy zł 144 323'44; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 20 063'76, dopisano w b. r. gospod. zł 5 861'11 = zł 25 924'87; Razem zł 570 248'31; Rezerwy opodatkowane zł 66 147'37; Razem zł 636 395'68; II. Fundusz amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 50 872'29, dopisano w b. r. gospod. wg planu amortyz. zł 65 129'29 = zł 116 001'58; III. Zobowiązania: Dłużnicy: 1) Odbiorcy zł 4 202'12; 2) Oddziały i r-ki personalne zł 4 005'90; 3) Różni zł 1 381'71 = zł 9 589'73; Wierzyciele: 1) Dostawcy zł 219 052'58; Kc 1 242'98 a 18'10 = zł 224'98; Kor. szw. 22 839'33 a 126'50 = zł 28 891'76; Fr. fr. 30 530'00 a 13'92 = zł 4 249'77; £ 207'64 a 24'58 = zł 5 095'84 = zł 257 515'03; 2) Traty zł 187 600'00; 3) Różni zł 152 328'03 = zł 597 443'06; Niewypłacone dywidendy zł 43 200'00; Sumy przechodnie: 1) Dochody, dot. okresu przyszłego zł 264 411'39; 2) Inne zł 40 249'72 = zł 304 661'11 = zł 954 893'90; Reszta nierozdzielonego zysku z lat ubiegłych zł 21 353'98; Czysty zysk za 1938 r. zł 109 493'02 = zł 130 847'00; **Razem zł 1 838 138'16.**

Sumy pozabilansowe. — Gwarancje i różni za gwarancje zł 6 000'00.

Razem zł 1 844 138'16.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — 1) Koszty administracji ogólnej zł 1 259 542'45; 2) Podatki państwowe i komunalne zł 147 112'39; 3) Odsetki i skonta zł 623'99; 4) Amortyzacja ruchomości wg planu amort. zł 65 129'29; 5) Przychody i koszty nabycia towarów zł 3 480 822'32 = zł 4 953 230'44; Reszta nierozdzielonego zysku z lat ubiegłych zł 21 353'98; Czysty zysk za 1938 r. zł 109 493'02 = zł 130 847'00; **Razem zł 5 084 077'44.**

Suma zobowiązań zagranicznych zł 20 559'08.

MA. — 1) Wpływy z uwzględnieniem różnicy remanentów zł 5 062 391'51; 2) Różnice kursowe zł 331'95; 3) Nierozdzielony zysk z 1937 r. zł 21 353'98 = zł 5 084 077'44; **Razem zł 5 084 077'44.**

1837

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Przemysł Tłuszczowy Schicht-Lever

SPÓŁKA AKCYJNA W WARSZAWIE

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 19 września 1939 r. o godz. 17 odbędzie się w siedzibie Zarządu Towarzystwa w Warszawie przy ul. Nowy Zjazd 1

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Wybór jednego członka Zarządu na miejsce ustępującego;
- 3) Wybór dwóch członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących.

PP. Akcjonariusze, życzący wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 12 września 1939 r. włącznie złożyć w Zarządzie Towarzystwa Przemysł Tłuszczowy Schicht-Lever, Spółka Akcyjna w Warszawie, przy ul. Nowy Zjazd 1 akcje lub świadectwa depozytowe instytucji finansowych.

1841-35-36

Zarząd

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Stew“ Hodowla Roślin

w Włoszanie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 września 1939 r. o godz. 17 w lokalu Towarzystwa Łowieckiego w Poznaniu, ul. Młyńska Nr 9, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności S-ki i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938/39 r.;
- 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Powzięcie uchwał w sprawie bilansu oraz rachunku strat i zysków, zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1938/39 r. oraz udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 6) Wybór członków Rady Nadzorczej oraz ustalenie diet dla Rady Nadzorczej — w myśl § 5 statutu S-ki;
- 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, podlegają stwierdzeniu według księgi akcjonariuszów Spółki „Stew“.

„Stew“ Hodowla Roślin, Spółka Akcyjna

Zarząd: (—) Cz. Danielewicz, (—) St. Chosłowski

1838-35-36

Fluid, Spółka Akcyjna, Warszawa, Wolska 121

Bilans na dz. 31/XII 1938 r.

STAN CZYNNY. — Place zł 74 915'07; Budowle fabryczne zł 174 545'75; Maszyny, urządzenia i narzędzia zł 1 024 077'56; Ruchomości zł 405 725'38; Gotówka zł 2 039'10; Dłużnicy zł 809 717'51; Weksle zł 1 400'00; Sumy przechodnie zł 15 700'00; Magazyn — remanent zł 9 756'76; **Razem zł 2 517 877'13.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 1 008 000'00; Kapitał zapasowy zł 80 651'72; Kapitał amortyzacyjny zł 1 218 463'71; Dywidendy — pozostałość zł 9 005'81; Kaucje zł 67 220'66; Akcepty zł 37 064'80; Wierzyciele zł 97 195'83; Straty i zyski: czysty zysk osiągnięty w roku 1938 zł 274'60; **Razem zł 2 517 877'13.**

Rachunek strat i zysków

WYDATKI. — Fabrykacja zł 203 147'75; Koszty handlowe zł 90 446'43; Podatki, opłaty stempłowe zł 48 871'23; Procenty i prowizje zł 15 364'93; Strata na papierach procentowych zł 550'00; Odpisano na amortyzację budowli, maszyn i urządzeń fabrycznych oraz ruchomości zł 86 438'41; Czysty zysk zł 274'60; **Razem zł 445 093'35.**

WPŁYWY. — Sprzedany kwas węglowy w roku operacyjnym 1938 zł 406 454'24; Remanent kwasu węglowego na dz. 1 stycznia 1939 r. zł 9 756'76; Przepis na rachunek maszyn i urządzeń zł 28 882'35; **Razem zł 445 093'35.**

1840

Pabianickich Fabryk Wyrobów Bawełnianych „KRUSCHE I ENDER”

podaje niniejszym do wiadomości, że w dn. 19 września 1939 r. o godz. 11 przed południem odbędzie się w biurze Spółki w Pabianicach przy ul. Zamkowej Nr 3

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Ustalenie nowego brzmienia statutu Spółki.

Projektowane jest nadanie statutowi Spółki brzmienia następującego:

Statut

Spółki Akcyjnej pod firmą:

Spółka Akcyjna Pabianickich Fabryk Wyrobów Bawełnianych „Krusche i Ender”

§ 1.

Nazwa Spółki Akcyjnej, istniejącej od roku 1899 pod firmą „Towarzystwo Akcyjne Pabianickich Fabryk Wyrobów Bawełnianych „Krusche i Ender” w Pabianicach, której założycielami byli: 1) Karol Ender, 2) Herman Kruski i 3) Teodor Ender, brzmi: „Spółka Akcyjna Pabianickich Fabryk Wyrobów Bawełnianych „Krusche i Ender”, w języku angielskim — „The Pabianice Cotton Mills „Krusche & Ender”, Limited”, w języku francuskim — „Société par Actions des Manufactures Coltonnières „Krusche & Ender”, w języku niemieckim — „Aktien-Gesellschaft der Pabianicer Baumwoll-Manufakturen „Krusche & Ender”.

§ 2.

Przedmiotem działalności Spółki jest prowadzenie zakładów włókienniczych, organizowanie i eksploatacja przemysłów pomocniczych, pokrewnych i pochodnych oraz uczestnictwo w innych przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych.

§ 3.

Siedzibą Spółki jest miasto st. Warszawa. Walne Zgromadzenia Akcjonariuszów odbywać się będą bądź w Warszawie, bądź w Łodzi, bądź w Pabianicach.

§ 4.

Kapitał akcyjny Spółki całkowicie opłacony wynosi zł 20 187 500 i podzielony jest na 4 250 akcji na okaziciela po zł 4 750 nominalnej wartości każda.

§ 5.

Władzami Spółki są: 1) Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, 2) Rada Nadzorcza, 3) Zarząd.

§ 6.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów winno być zwołane najpóźniej dn. 31 maja każdego roku.

§ 7.

Rada Nadzorcza składa się z 5 członków, wybieranych co najmniej przez Walne Zgromadzenie. Członkowie Rady Nadzorczej wybierają ze swego grona Prezesa Rady i jego zastępcę. Posiedzenia Rady zwoływane są przez Prezesa Rady lub urzędującego jego zastępcę na żądanie któregośkolwiek z członków Rady lub też na wniosek Zarządu.

§ 8.

Ilość członków Zarządu ustala Walne Zgromadzenie na każdy rok z góry w granicach od trzech do siedmiu członków, a następnie dokonywa wyboru wszystkich członków Zarządu, w tej liczbie Prezesa oraz jednego lub dwóch jego zastępców, na przeciąg jednego roku.

§ 9.

Do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu Spółki uprawnieni są wszyscy członkowie Zarządu samodzielnie, prokurenci zaś we dwóch łącznie. Niezależnie od tego protokół uchwałą Zarząd mocen będzie zamianować na określony okres czasu pełnomocników do określonych czynności prawnych, w szczególności do żyrowania weksli i czeków, tudzież do zarządzania w granicach udzielonego pełnomocnictwa poszczególnymi zakładami Spółki.

Posiedzenia Zarządu odbywać się będą w miarę potrzeby, a obowiązkowo raz na miesiąc. Uchwały Zarządu zapadają większością głosów; w razie równości głosów głos przewodniczącego przeważa.

Rokiem sprawozdawczym Spółki jest rok kalendarzowy. Najpóźniej do dn. 31 marca każdego roku kalendarzowego Zarząd obowiązany jest sporządzić i złożyć Radzie Nadzorczej do zbadania bilans, rachunek zysków i strat oraz sprawozdanie z działalności Spółki za ubiegły rok sprawozdawczy. Na pokrycie szczególnych strat lub wydatków Spółka będzie mogła tworzyć specjalne kapitały rezerwowe.

We wszystkich wypadkach przez statut niniejszy nie uregulowanych, stosowane będą obowiązujące w tym względzie przepisy prawne.

*

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni dokonać formalności, przepisanych w § 2 art. 399 Kodeksu Handlowego. 1826-34-35

Zarząd Starzyckiej Fabryki Wyrobów Sukiennych Z. Bornstein, Sp. Akc.

W TOMASZOWIE-MAZOWIECKIM

zawiadamia, iż w dn. 7 września 1939 r. o godz. 17 w lokalu Spółki odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu;
- 3) Reasumcja uchwał, zatwierdzających bilans i rachunek strat i zysków za lata oper. 1937 i 1938; 4) Zatwierdzenie bilansów i rachunków strat i zysków za lata oper. 1937 i 1938;
- 5) Powzięcie uchwał w przedmiocie pokrycia straty za rok oper. 1937 i podziału zysku za 1938 r.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć akcje w Zarządzie Spółki na tydzień przed terminem Zgromadzenia. 1843

I OGŁOSZENIE

Cukrownia Chełmża, Spółka Akcyjna

zaprasza niniejszym PP. Akcjonariuszów, uprawnionych do głosowania, na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w poniedziałek dn. 2 października 1939 r. o godz. 10.30 przed południem w „Hotelu Pomorskim” w Chełmży.

Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej, dotyczące bilansu, rachunku strat i zysków oraz o przebiegu i stanie interesów; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków oraz udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi; 4) Uchwała o podziale czystego zysku; 5) Przeniesienie zł 60 000 z rachunku specjalnej rezerwy opodatkowanej na rachunek: „fundusz zakupu własnych akcji”; 6) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej (§ 20 p. 6 statutu) w miejsce ustępujących PP.: Działowski, Plehna, Kentzera, Strübinga i Pacoszyńskiego; 7) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących PP.: K. Feldtkellera z Koniczynki, Leo Feldta z Kowroza, H. H. Logi z Wichorza i Paul Cleinow, Książki, oraz w miejsce zmarłego ś. p. Prezesa J. Ślaskiego z Orłowa; 8) Powzięcie uchwały co do prawidłowo nadesłanych wniosków i zażaleń, przy czym nadmieniam, że — stosownie do art. 394 Kodeksu Handlowego, jak również § 16 i 19 statutu — akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej $\frac{1}{20}$ część kapitału akcyjnego, mają prawo żądać pomieszczenia poszczególnych spraw w porządku dziennym, co powinno być zgłoszone nie później niż na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Rada Nadzorcza: (—) K. Feldtkeller, przewodniczący.

Zarząd: (—) A. Czarliński, L. Feldt, Inż. A. Makowiecki. 1842-35-37

Korzystajcie z poczty lotniczej !!!

Zarząd Cukrowni „GARROW“, Sp. Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 września 1939 r. o godz. 10 rano odbędzie się w Warszawie w biurze Zarządu przy ul. Koszykowej Nr 8

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1938/39, udzielenie Zarządowi absolutorium i uchwała w sprawie wypłaty dywidendy; 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 6) Wybór jednego członka Zarządu; 7) Wybór Komisji Rewizyjnej; 8) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Koszykowa Nr 8, akcje, względnie zaświadczenia właściwych instytucji o zdeponowaniu akcji. 1849

II OGŁOSZENIE

KOMISJA LIKWIDACYJNA

Spółki Akcyjnej Cukrowni i Rafinerii „MILEJÓW“ w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 września 1939 r. o godz. 10 min. 30 rano odbędzie się w Warszawie w biurze Komisji Likwidacyjnej przy ul. Koszykowej Nr 8

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok oper. 1938/39 i udzielenie Komisji Likwidacyjnej absolutorium; 5) Wybór trzech członków Komisji Likwidacyjnej; 6) Wybór Komisji Rewizyjnej; 7) Wnioski Komisji Likwidacyjnej.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Koszykowa Nr 8, akcje, względnie zaświadczenia właściwych instytucji o zdeponowaniu akcji. 1847

II OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni i Rafinerii „LUBLIN“, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 września 1939 r. o godz. 11 rano odbędzie się w Warszawie w biurze Zarządu przy ul. Koszykowej Nr 8

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1938/39, udzielenie Zarządowi absolutorium i uchwała w sprawie wypłaty dywidendy; 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 6) Wybór dwóch członków Zarządu; 7) Wybór dwóch członków Rady Nadzorczej; 8) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Koszykowa Nr 8, akcje, względnie zaświadczenia właściwych instytucji o zdeponowaniu akcji. 1848

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

Cokrownia „Mała Wieś“, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 marca 1939 r.

STAN CZYNNY. — Kasa zł 40 057'03; Papiery wartościowe, akcje i udziały zł 1 513 810'98; Nieruchomości, urządzenia fabryki, kolejka, ruchomości i nieukończone inwestycje zł 8 212 529'39; Cukier, melas i wytloki zł 1 551 142'15; Dłużnicy i plantatorzy zł 399 820'28; Materiały do remontu i fabrykacji zł 287 428'40; Sumy przechodnie zł 87 410'90; Razem zł 12 092 199'13.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 3 450 000'00; Kapitał zapasowy zł 54 184'18; Kapitał rezerwowy zł 1 813 483'49; Kapitał amortyzacyjny zł 5 017 561'88; Akcepty zł 234 846'08; Weksle zdyskontowane zł 515 000'00; Wierzyciele zł 737 589'71; Sumy przechodnie zł 7 335'72; Zysk za rok operacyjny 1938/39 zł 262 198'07; Razem zł 12 092 199'13.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty, zastawy i kaucje, zabezpieczenia hipoteczne, weksle zł 2 076 579'04.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Podatek dochodowy zł 2 128'00; Koszty produkcji i sprzedaży cukru i melasu zł 2 983 009'53; Za nabyte samochody i strata na sprzedanych samochodach zł 26 637'95; Strata na gospodarstwie rolnym i inne drobne pozycje zł 1 202'37; Zysk za rok operacyjny 1938 39 zł 262 198'07; Razem zł 3 275 175'92.

MA. — Za sprzedany i wydany cukier kamp. 1938 39 oraz nadwyżka na sprzedaży remanentów z ubiegł. kamp. zł 1 730 822'45; Remanenty cukru zł 1 489 814'31; Nadwyżka na melasie kamp. 1937/38 zł 9 265'41; Dywidenda od akcji i zysk na sprzedanych akcjach zł 36 221'75; Zwroty nadpłaconego podatku obrotowego i spisanych długów plantatorskich zł 9 052'00; Razem zł 3 275 175'92. 1851

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni Strzyżów

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że Zwyczajne Walne Zgromadzenie, zwołane na dz. 31 sierpnia b. r., nie doszło do skutku z powodu niezgłoszenia dostatecznej ilości akcji. Wobec powyższego — na zasadzie § 22 statutu Spółki — Zarząd zwołuje

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

w drugim terminie na dz. 21 września 1939 r. tj. czwartek na godz. 12 w południe w Warszawie w biurze Zarządu Spółki Akcyjnej Cukrowni Strzyżów przy ul. Królewskiej 8 m. 7. Walne Zgromadzenie zwołane w drugim terminie będzie ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

Porządek Zgromadzenia będzie następujący:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat oraz podział zysku za rok operacyjny 1938/39; udzielenie Zarządowi absolutorium; 2) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1939/40 oraz ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

Właściciele akcji korzystają z prawa głosu na Walnym Zebraniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyli akcje lub kwity depozytowe na te akcje w Zarządzie Spółki, Warszawa, Królewska 8 m. 7. 1845-35-36

Kolej Lokalna Dolina-Wygoda, Spółka Akc. w Wygodzie

Bilans zamknięcia z dn. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały zł 2 250 620'82; II. Majątek płynny zł 135 354'01; Razem zł 2 385 974'83.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne zł 1 877 426'20; II. Kapitał amortyzacyjny zł 379 721'26; III. Zobowiązania zł 42 366'32; IV. Zyski zł 86 461'05; Razem zł 2 385 974'83.

Rachunek strat i zysków z dn. 31 grudnia 1938 r.

STRATY. — Koszty administracyjne zł 31 730'48; Koszty ruchu zł 18 811'03; Czysty zysk za 1938 r. zł 85 096'22; Razem zł 135 637'73.

ZYSKI. — Nadwyżka kosztów eksploatacyjnych z ruchu kolei zł 135 596'47; Nadzwyczajne straty i zyski zł 41'26; Razem zł 135 637'73. 1844

Cukrownia i Rafineria Leśmierz, Spółka Akc., p. Łęczycza

Bilans po dz. 30 czerwca 1939 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: 1) Cukrownia: Budynki: a) fabryczne zł 1356 699'04, b) gospodarcze zł 136 849'53, c) mieszkalne zł 330 605'13 = zł 1 824 153'70; Nieruchomość w Kutnie zł 64 793'85; Urządzenia techniczne: a) maszyny i aparaty zł 3 195 942'26, b) w 1938/39 zainwestowano nowych urządzeń zł 39 465'93, c) pozostało niewykończonych inwestycji w dn. 30 VI 1939 r. zł 97 127'13 = zł 3 332 535'32, d) kolejki: bocznice, tabor, tory, mosty etc. zł 816 753'33, e) w 1938,39 przybyło zł 2 671'00 = zł 819 424'33 = zł 4 151 959'65; Inwentarz martwy zł 13 826'00; Razem zł 6 054 733'20; 2) Gospodarstwo rolne Leśmierz: Grunty zł 3 088 556'49, odchodzą za sprzedane z parcelacji zł 72 908'70 = zł 3 015 647'79; Budynki: a) przemysłowe zł 27 643'31, b) gospodarcze zł 794 307'87, c) mieszkalne zł 511 238'09 = zł 1 333 189'27; Maszyny zł 265 564'14; Inwentarz: a) żywy zł 198 147'00, b) martwy zł 72 548'80 = zł 270 695'80; Razem zł 4 885 097'00; 3) Gospodarstwo rolne Lućmierz: Grunty zł 430 000'00, Las zł 1 757 461'92; Budynki: a) gospodarcze zł 136 736'00, b) mieszkalne zł 148 900'01 = zł 285 636'01; Inwentarz: a) żywy zł 30 460'00, b) martwy zł 8 547'75 = zł 39 007'75; Razem zł 2 512 105'68; 4) Płatkarnia w Lućmierzu: a) budynki fabryczne zł 228 000'00, b) maszyny i aparaty zł 82 245'00, razem zł 310 245'00; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 9 557'91; Akcje zł 18 109'00; Papiery procentowe zł 95 270'20; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 149 152'00 = zł 262 531'20; Weksle w portfelu zł 1 016'10; Razem zł 273 105'21; Materiały: a) zapas cukru melasy i defekacji zł 397 069'54, b) zapas zboża zł 14 423'63, c) zapas drzewa w lesie zł 19 936'00, d) zapas materiałów pomocniczych zł 299 381'31, razem zł 730 810'48; Dłużnicy: a) plantatorzy zł 315 472'72, b) nabywcy parcel zł 103 505'18, c) odbiorcy zł 59 404'40, d) dostawcy zł 14 111'30, e) różni zł 28 774'82, f) kaucje zł 2 460'00 = zł 523 728'42; Sumy przechodnie: a) wydatki roku gospod. 1939/40 zł 69 264'25, b) różne zł 1 518'41 = zł 70 782'66.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty zł 131 670'00.

Ogółem zł 15 492 277'65.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 8 400 000'00; Kapitał zapasowy: w dn. 1 lipca 1938 r. zł 16 560'00, w 1938/39 r. dopisano z zysku 1937/38 r. zł 40 000'00 = zł 56 560'00; Kapitał specjalnej rezerwy zł 81 390'85; Kapitał specjalnego funduszu dyspozycyjnego zł 93 602'30; Razem zł 8 631 553'15; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 4 770 321'58, dopisano w roku sprawozdawczym zł 398 030'86, razem zł 5 168 352'44; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) banki zł 924 110'00, b) dostawcy zł 38 442'60, c) nabywcy parcel zł 69 747'49, d) różni zł 233 106'18, e) odbiorcy zł 782'54, f) kaucje różnych zł 6 117'88; Razem zł 1 272 306'69; IV. Sumy przechodnie: a) specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 5 870'82, b) różne sumy przechodnie zł 56 104'90, razem zł 61 975'72; V. Zyski: a) pozostałość zysku z 1937/38 r. zł 75 680'30, b) zysk za rok 1938/39 zł 150 739'35, razem zł 226 419'65.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty własne zł 131 670'00.

Ogółem zł 15 492 277'65.

Rachunek strat i zysków za 1938/39 r.

WINIEN. — I. Cukrownia: Bezpośrednie koszty produkcji zł 2 365 656'76; Koszty sprzedaży zł 8 659'16; Podatki państwowe i komunalne zł 118 701'25; Ubezpieczenia i świadczenia socjalne zł 52 469'39; Cukier dla bezrobotnych i składki na F. O. N. zł 13 324'50 = zł 2 558 811'06; II. Gospodarstwo rolne Leśmierz: Koszty eksploatacji zł 549 113'05; Podatki państwowe i komunalne zł 58 760'26; Ubezpieczenia i świadczenia socjalne zł 17 594'04 = zł 625 467'35; III. Gospodarstwo rolne Lućmierz: Koszty eksploatacji zł 113 670'64; Podatki państwowe i komunalne zł 8 346'35; Ubezpieczenia i świadczenia socjalne zł 2 800'09 = zł 124 817'08; IV. Las Lućmierz: Koszty eksploatacji zł 34 508'55; Podatki państwowe i komunalne zł 8 761'92; Ubezpieczenia i świadczenia socjalne zł 1 379'51 = zł 44 649'98; V. Koszty parcelacji części dóbr Leśmierz i lasu Lućmierz zł 6 023'74; VI. Procenty zł 78 623'61; VII. Dyskonto weksli zł 28'90; VIII. Koszty ogólnej administracji zł 187 529'85; IX. Amortyzacja budynków, maszyn i urządzeń zł 398 030'86; Amortyzacja inwentarza martwego gospodarstw rolnych zł 22 248'68; Amortyzacja ruchomości zł 4 856'00 = zł 425 135'54; X. Podatek dochodowy za 1931 r. i 1934 r. zł 12 317'85; XI. Zyski: pozostałość zysku z 1937/38 r. zł 75 680'30, zyski za 1938/39 r. zł 150 739'35 = zł 226 419'65; **Ogółem zł 4 289 824'61.**

MA. — I. Pozostałość zysków z 1937/38 r. zł 75 680'30;

II. Przychód z cukrowni zł 3 142 467'15; III. Przychód z gospodarstwa rolnego Leśmierz zł 766 767'05; IV. Przychód z gospodarstwa rolnego Lućmierz zł 133 903'51; V. Przychód z lasu Lućmierz zł 129 488'44; VI. Wpływy z należności dawniej odpisanymi zł 59'32; VII. Procenty od papierów wartościowych i udziałów zł 17 931'53; VIII. Rabaty i skonta od dostawców zł 5 283'44; IX. Różnice kursowe zł 5 605'87; X. Zysk na sprzedanym samochodzie „Bissing” zł 5 025'00; XI. Zysk na sprzedanych papierach wartościowych zł 7 613'00; **Ogółem zł 4 289 824'61.** 1846

Cukrownia „Chełmica”, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 marca 1939 r.

STAN CZYNNY. — Kasa zł 4 696'01; Banki zł 11 441'52; Papiery procentowe, akcje i udziały zł 107 696'55; Nieruchomości, urządzenia fabryki, kolejka wąskotorowa z taborem, niezakończona roboty inwestycyjne, ruchomości i majątki ziemskie „Fabiński” i „Kikół” zł 5 579 130'90; Cukier, melas i wytloki zł 1 566 928'81; Zasiwy, uprawy i różne wydatki na 1939 40 r. zł 91 861'25; Materiały w magazynach, nasiona buraczane, węgiel, koks, kamień wapienny, zboże i okopowe zł 262 520'40; Dłużnicy i plantatorzy zł 848 432'18; Różnice kursowe zł 111 561'42; **Razem zł 8 584 269'04.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 2 000 000'00; Kapitał obligacyjny zł 1 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 8 515'40; Kapitał amortyzacyjny zł 2 474 197'45; Akcepty zł 105 550'00; Weksle zdyskontowane zł 230 000'00; Wierzyciele zł 2 358 206'97; Sumy hipoteczne zł 323 388'33; Sumy przechodnie zł 72 914'93; Różnice kursowe zł 8 611'49; Zysk za rok operacyjny 1938/39 zł 2 884'47; **Razem zł 8 584 269'04.**

Sumy pozabilansowe. — Gwarancje, kaucje i różne zł 3 136 288'00.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Remanenty cukru i produktów ubocznych zł 1 525 355'03; Koszty produkcji i sprzedaży cukru zł 3 084 244'84; Spisane długi plantatorskie zł 2 180'66; Za nabyty samochód zł 14 299'00; Koszty folwarków „Fabiński” i „Kikół” zł 189 407'00; Udziały na produkcji zbóż, okopowych 1938/39 r., na sprzedaży remanentów zbóż 1937/38 r. i inwentarza żywego zł 9 463'38; Zysk za rok operacyjny 1938/39 zł 2 884'47; **Razem zł 4 827 834'47.**

MA. — Za sprzedany i wydany cukier i produkty uboczne zł 3 059 924'42; Remanenty cukru i produktów ubocznych zł 1 565 719'80; Dopisane udziały i zwroty w Tow. Wzajemnych Ubezpiecz. Cukrowni zł 165'21; Zysk na sprzedanych magazynach, ruchomościach i materiałach magazynowych zł 1 791'13; Różne bonifikaty i zwroty zł 1 485'12; Zysk brutto folwarków „Fabiński” i „Kikół”: na gospodarstwie rolnym zł 87 820'21, na oborach zł 77 716'08, z ogrodów owocowych zł 18 472'62, z eksploatacji torfu zł 4 709'50, na utrzymaniu chlewni, stajni i innych pozycjach zł 6 577'38, za drzewo z lasu zł 3 453'00; **Razem zł 4 827 834'47.** 1850

II OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna Zakładów Przemysłowo-Handlowych

Z. SZCZERBIŃSKI, Sp. Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, iż w dn. 12 września 1939 r. o godz. 12 w Warszawie, w kancelarii Notariusza K. Grymińskiego, gmach Hipoteki, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie likwidatorów za okres od dn. 1/VII 1938 r. do dn. 30/VI 1939 r. włącznie; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Komisji Likwidacyjnej oraz Komisji Rewizyjnej za 1938/39 r., rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1938/39 r. oraz planu działań na 1939/40 r.; 4) Wybór członków Komisji Likwidacyjnej i Komisji Rewizyjnej oraz określenie ich wynagrodzenia; 5) Stwierdzenie długów Spółki, zamiana kaucyj hipotecznych na czyste wpisy, upoważnienie Komisji Likwidacyjnej lub pełnomocnika szczególnego do zawierania aktów notarialnych i dokonywania czynności hipotecznych; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub zaświadczenia depozytowe instytucji kredytowych przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w biurze Komisji Likwidacyjnej, ul. Dzielna 72, w godz. 10—12 rano. 1853

Towarzystwo Ubezpieczeń Vita-Kotwica, Spółka Akcyjna

Bilans w dn. 31 grudnia 1938 r.

AKTYWA. — Kasa zł 44 095'66; Instytucje kredytowe zł 443 497'28; Papiery wartościowe z kuponami bieżącymi zł 10 073 456'37; Pożyczki hipoteczne zł 2 009 068'96; Nieruchomości zł 7 808 873'09; Pożyczki pod zastaw własnych polis zł 6 255 933'44; Agenci zł 227 896'61; Różni z tytułu zaległej składki zł 779 023'57; Zakłady ubezpieczeń zł 16 373'06; Inni dłużnicy zł 174 370'99; Ruchomości biurowe zł 51 213'70; Inne aktywa zł 450 205'35; Lokaty, stanowiące kaucje i depozyty (z wyjątkiem gotówek), zł 111 883'10; **Razem zł 28 445 891'18.**

PASYWA. — Emitowany kapitał akcyjny (akcyj szt. 10 000 po zł 100) zł 1 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 81 486'92; Inne kapitały i fundusze własne zakładu zł 190 000'00; Fundusz ubezpieczeniowy zł 24 894 186'00; Rezerwa na nieuregulowane sumy płatne, renty i wykupy na udział własny zł 180 018'43; Inne fundusze i rezerwy techniczne zł 254 134'48; Fundusz na umorzenie wartości nieruchomości zł 447 747'30; Zakłady ubezpieczeń zł 453 711'34; Inni wierzyciele zł 194 051'82; Inne pasywa zł 443 733'17; Fundusz emerytalny zł 187 744'83; Kaucje i różni za depozyty zł 111 883'10; Zysk zł 7 193'79; **Razem zł 28 445 891'18.**

Rachunek zysków i strat za 1938 r.

ZYSKI. — Zysk w roku sprawozdawczym na rachunku ubezpieczeń na życie zł 101 263'62; Zysk na kursie walut obcych zł 1 688'90; Zysk na papierach wartościowych zł 367 714'77; Wylosowane premie zł 1 000'00; Umorzone należności — wpływy zł 6 451'01; **Razem zł 478 018'30.**

STRATY. — Umorzone należności wątpliwe zł 71 652'96; Inne odpisy i straty, nie objęte poszczególnymi rachunkami: 1) odpisano z wartości ruchomości zł 15 722'28, 2) odpisano z wartości nieruchomości zł 52 438'42, 3) emerytury zł 96 500'50, 4) różnica wartości bilansowej nieruchomości wskutek przeszacowania zł 101 854'47; Strata na parcelach zł 114 718'00; Przeniesienie z rachunku dochodów z majątku zł 17 937'88; Zysk zł 7 193'79; **Razem zł 478 018'30.**

Podział zysku: przeniesiono w całości na kapitał zapasowy. 1852

„POLSKI EKSPORT“ (POLISH EXPORT)

Miesięcznik gospodarczy,
redagowany w języku
polskim i angielskim

„POLSKI EKSPORT“

to najlepszy informator całości kształtu teoretycznych i praktycznych zagadnień eksportowych, niezbędnych tak dla eksporterów polskich, jak i importerów zagranicznych

Każdy dział i każda branża eksportu
źródłowo opracowane

Własna sieć korespondentów
zagranicznych

Prenumerata: półrocznie zł 8
rocznie „ 15

P. K. O. 8459

WARSZAWA

ul. Nowy Świat 24, Tel. 666-08

BANK

M I E S I Ę C Z N I K
POŚWIĘCONY BANKOWOŚCI I
ZAGADNIENIOM FINANSOWYM

ADRES REDAKCJI
i ADMINISTRACJI
WARSZAWA
NOWY ŚWIAT 7
KONTO P.K.O. 27

ZAWIERA:

artykuły, sprawozdania, kronikę, przegląd bibliografii i prasy z zakresu pieniążnictwa i kredytu, organizacji i techniki bankowej

PODAJE:

systematyczny przegląd i oświetlenie wszystkich wydarzeń i zagadnień, mających związek z bankowością i rynkiem pieniążno-kapitałowym w Polsce i z granicą

PRENUMERATA:

ROCZNA WYNOŚI zł 18, PÓLROCZ. zł 9
NUMER POJEDYŃCZY zł 1'50
DLA PRACOWNIKÓW BANKOWYCH
PRENUMERATA ROCZNA zł 12
PÓLROCZNA zł 6 - - - - -

AMERYKA jest największym
rynkem na świecie

Amerykańsko-Polska Izba Handlowa
w Stanach Zjednoczonych
149 east 67-th Street New York City

pośredniczy w nawiązywaniu
stosunków handlowych pomiędzy
Ameryką i Polską

Kupcze i przemysłowcy polski!

po przybyciu do Nowego Yorku,
udaj się zaraz do Izby

Rozmówisz się tam po polsku, otrzymasz wskazówki i pomoc biurową za darmo! Korespondencja w języku polskim. W Polsce załatwiają swe sprawy przez

Polsko-Amerykańską Izbę Handlową

Warszawa, Nowy Świat Nr 72, telefon 6-26-62

PRACA ZBIOROWA

CHAŁUP NICHTWO

MATERIAŁY
UWAGI
WNIOSKI

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

---

288 STRON DRUKU

CENA ŻŁ 8-

P O L M I N

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

CENTRALA WE LWOWIE, AKADEMICKA 7
D O S T A R C Z A :

BENZYNY: LOTNICZE wysokooktanowe i etylizowane do szybkoobrotowych motorów spalinowych o wysokiej kompresji zwłaszcza dla silników lotniczych, **MOTOROWE** i **MIESZANKI** do napędu pojazdów mechanicznych

NAFTE rafinowaną do celów oświetleniowych. „Termolinę” do prymusów, lamp żarowych, latarni morskich itp. **ETER** naftowy do fabrykacji olejków eterycznych

WYSOKOWARTOŚCIOWE OLEJE do łożysk wirówek mleczarskich, silników elektrycznych, maszyn przedziałniczych i rolniczych, kompresorów amoniakalnych, lokomobil, turbin wodnych; do silników Diesla, sprzężarek, do turbin parowych, turbopomp itp., do cylindrów maszyn parowych i lokomobil o różnych temperaturach par, do transformatorów jako oleje izolacyjne, w garbarstwie jako oleje garbarskie, do samochodów i motocykli, oleje emulgujące w przemyśle włókienniczym oraz oleje bezbarwne, mające zastosowanie do celów kosmetycznych i farmaceutycznych

SMARY do łożysk kulkowych, do łańcuchów i zespołów kół zębatach, wyciągów kopalnianych, żurawi, wózków oraz w przemyśle lakierniczym i farbiarskim

PARAFINĘ bezwoną do powlekania serów, impregnacji higienicznych kubków i naczyń papierowych oraz do wyrobu środków kosmetycznych i leczniczych

ASFALTY: przemysłowe do różnych celów, do zalwania kabli, akumulatorów i baterij elektrycznych, izolacyjne w budownictwie do izolacji przed wilgocią fundamentów, murów, posadzek i stropów, do izolacji rur gazowych, wodociągowych i kablowych, papowe do fabrykacji papy dachowej, drogowe do budowy nawierzchni drogowych oraz masy asfaltowe do zalwania spoin w brukach, masy kablowe „A” i „B”, „Limbit” preparat do budowy nawierzchni drogowych na zimno

KOPALNIE WŁASNE • GAZOCIĄGI
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE
STACJA BUNKROWA W GDYNI
STACJE BENZYNOWE W CAŁEJ POLSCE